

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

perustuslakivaliokuntaan

2) Ehdotuksen laiksi valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain 3 §:n 1 momentin 10 ja 11 kohdan muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 243;

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

3) Ehdotukset laeiksi maankäyttölain 94 §:n 1 momentin soveltamisesta ja asutuslainsäädännön kumoamiseen liittyvistä toimenpiteistä annetun lain 15 §:n 3 momentin soveltamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 244;

sosiaalivaliokuntaan

4) Ehdotukset laiksi lapsiperheiden asumistuesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 245; sekä

valtiovarainvaliokuntaan

5) Ehdotuksen laiksi maataloustuotteiden tuontimaksuista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 246.

Ed. Sorsan edustajantoini.

Puhemies: Luetaan kaksi oikeusministeriöltä saapunutta kirjelmää.

Sihteeri lukee:

”Valtioneuvosto
Oikeusministeriö
Helsinki 9. 1. 1973.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Valtioneuvostossa on tänään esitelty Tasavallan Presidentin kanslian ilmoitus, että Tasavallan Presidentti on tänään tammikuun 9 päivänä 1973 kello 13.30 alkavan tasavallan presidentin esittelyn ajan estynyt hoitamasta Tasavallan

Presidentin tehtäviä. Hallitusmuodon 25 §:n (588/56) mukaan hoitaa sanotun esteen aikana presidentin tehtäviä pääministeri Kalervi Sorsa.

Tämän oikeusministeriö asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain 4 §:n (589/56) mukaisesti ilmoittaa Teille, Herra Puhemies, tiedoksi.

Ministeri Matti Louekoski.

Nuorempi hallitussihteeri Osko Rekola.”

”Valtioneuvosto
Oikeusministeriö
Helsinki 9. 1. 1973.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Valtioneuvostossa on tänään esitelty ilmoitus, että Tasavallan Presidentin este hoitaa tehtäviään on kello 13.30 alkaneen tasavallan presidentin esittelyn kello 13.35 päätyttyä lakannut, minkä jälkeen hän on ryhtynyt hoitamaan Tasavallan Presidentin tehtäviä.

Kun pääministeri Kalevi Sorsa, joka on Eduskunnan jäsen, hoitaessaan Tasavallan Presidentin tehtäviä sanotun esteen aikana hallitusmuodon 25 §:n (588/56) mukaan on ollut estynyt hoitamasta edustajantointaan, oikeusministeriö asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä 30 päivänä maaliskuuta 1922 annetun lain 4 §:n (589/56) mukaisesti kunnioittavasti ilmoittaa edellä tarkoitetun esteen lakkaamisesta Teille, Herra Puhemies.

Ministeri Matti Louekoski.

Nuorempi hallitussihteeri Osmo Rekola.”

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 247, joka nyt on edustajille jaettu.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja sitä jatketaan kello 18.

Täysistunto keskeytetään kello 17.03.

Täysistuntoa jatketaan
kello 18.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Helle.

Ensimmäinen varapuhemies:
Edustajille jaettu hallituksen esitys n:o 247 voitaneen nyt esitellä valiokuntaan lähettämistä varten.

Hyväksytään.

Ehlotuksen laiksi Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 247 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Junnila: Herra puhemies! Presidentti Kekkonen uudenvuoden puheeseen, ei tähän tämänvuotiseen, vaan aikaisempaan, sisältyi kohta, jossa hän mainitsi, että fasismi menee oloissamme hyvin kaupaksi. Tätä arvoituksellista puheen kohtaa jäitiin silloin hämmästyneenä miettimään, koska kiinteästikin poliittista kehitystä seuraavat eivät voineet havaita mitään vakavasti otettavia fasismiä viittaavia piirteitä ainakaan meidän maamme poliittisissa oloissa.

Mutta nyt tähän mystilliseen viittaukseen on saatu selitys. Ilmeisesti tasavallan presidentillä tuota uudenvuoden puhetta pitäessään oli jo mielessään, ellei vielä selvästi tiedostettuna, niin salattujen toiveitten alitajuisissa sielullisissa kerrostumissa, tämä poikkeuslakiesitys hänen virkakautensa jatkamisesta. Sillä tämä laki, jos se hallituksen esityksen mukaisena hyväksytään, on puhtaaksi viljeltyä fasismia.

Länsimais-pohjoismaisen kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen eräs perustavin ominais-

piirre on kansalaisten oikeus saada sanoa sanansa valtion asioitten järjestämisestä yleisillä, yhtäläisillä ja salaisilla vaaleilla, vapailla vaaleilla. Tämän kansanvaltaisen yhteiskuntajärjestyksen perusominaisuuden ovat kuitenkin ensimmäistä maailmansotaa seuranneen poliittisen kehityksen aikana monissa eurooppalaisissa ja myös ulkoeurooppalaisissa maissa riistäneet eräät poliittiset diktatuuriliikkeet, toisin sanoen kommunismi ja fasismi. Kummallekin niille on ominaista juuri se, että ne riistävät kansalaisilta oikeuden vapaisiin, yleisiin ja salaisiin vaaleihin.

Tässä mielessä nämä kaksi diktatuuriliikettä ovat kaksoisveljiä. Identtisiksi kaksosiksi niitä ei voi kuitenkaan sanoa sen takia, että kommunismi menee kansalaisten perusoikeuksien riistämässä vielä pitemmälle kuin fasismi. Kommunismi näet tavallisesti riistää ainakin pääosan myös kansalaisten omistusoikeudesta. Fasismi sen sijaan jättää sen pääosaltaan koskemattomaksi (Ed. Sinisalo: Se vie ihmisen pääosan!). — Ed. Sinisalo, ihmisiltä pääosia on vienyt sekä kommunismi että fasismi, ja jos ruvetaan pitämään tilastoja, niin minä pelkään, että kommunismi on saattanut viedä niitä vielä enemmän (Ed. Sinisalo: Huonot tilastot!). — Vaikka fasismi jättää yksityisen omistusoikeuden riistämättä, riistää se aivan samalla tavalla kuin kommunismikin kansalaisilta näiden poliittiset perusoikeudet, erityisesti siis oikeuden ilmaista vapaissa vaaleissa tahtonsa valtion asioitten hoitamisesta.

Tästä on tämän lakiesityksen yhteydessä juuri kysymys. Kun tämä esitys ei koske kansalaisten omistusoikeuteen, mutta sen sijaan riistää kansalaisilta erittäin tärkeän valtiollisen perusoikeuden, toisin sanoen oikeuden saada sanoa sanansa tasavallan presidenttiä valittaessa, tämä toimenpide on siis enemmän fasismin kuin kommunismin luonteinen. Tätä toimenpidettä nyt täällä ajaessaan, kannattaessaan siis tätä lakiesitystä, sen kannattajat Arne Saarista Taisto Sinisaloon, Rafael Paasiosta Kalevi Sorsaan, Johannes Virolaisesta Ahti Karjalaiseen, kaikki he kannattavat (Ed. Honkonen: Loppui kesken!) ja ajavat puhtaasti fasistista toimenpidettä, ja heidän lisäksi tietysti kaikki ne kansanedustajat, jotka aikovat äänestää tällaisen esityksen puolesta (Ed. V. Vennamo: Älkää unohtako ed. Holkeria!).

Tästä on kysymys. Tämä lakiesitys on siis todella lähinnä fasistinen toimenpide. Totta kai nämä kaikki juuri mainitsemani kieltävät louk-

kaantuneina, että he tätä toimenpidettä kannattaessaan ja ajaessaan syyllistyisivät fasistiseen toimenpiteeseen. He pitävät itseään päinvastoin, ehkä ed. Sinisaloa ja ehkä ed. Saaris-takin lukuunottamatta, aitoina ja vilpittöminä demokraatteina (Ed. Ehnrooth: Ja tyhminä!), ehkäpä suorastaan mallidemokraatteina. Mutta tällaiseen kansalaisten poliittisen perusoikeuden riistoon syyllistyessään he ovat kuin ovatkin ajamassa fasistista toimenpidettä. Kenties he tekevät sen lähinnä vain heikkouttaan, lyhytnäköisyyttään ja ymmärtämättömyyttään. Mutta nämä heidän ominaisuutensa ovat tätä heidän toimenpidettään arvioitaessa ja arvosteltaessa lähinnä vain lieventäviä asianhaaroja.

Ehkä on aihetta osoittaa myös hiukan täsmällisemmin ja konkreettisemmin, mistä tämän lakiesityksen yhteydessä on kysymys nimenomaan meidän omia suomalaisia olojamme, omaa valtiollista järjestystämme ajatellen. Tällöin on palautettava mieleen eräitä yksinkertaisia tosiasioita Suomen hallitusmuodosta.

Suomen hallitusmuodon 2 §:n mukaan valtiolta Suomessa kuuluu kansalle. Suomen kansa käyttää tätä hallitusmuodossa sille taatua valtiovaltaa ensinnäkin siten, että se valitsee eduskunnan hoitamaan käytännössä lähinnä sitä puolta valtiovallasta, joka kuuluu ns. lainsäädäntövallan piiriin. Mutta valtioltaan ei kuulu tietenkään vain tämä lainsäädäntövalta, vaan myös ns. toimeenpanovalta. Suomen kansa käyttää hallitusmuodossa sille taattua valtiovaltaa edelleen siten, että se hallitusmuodon 23 §:n mukaisesti valitsee joka kuudes vuosi tasavallan presidentin syntyperäisten Suomen kansalaisten joukosta. Tämä oikeus presidentin valintaan ei siis hallitusmuodon mukaan kuulu kansan valitsemalle eduskunnalle, vaan se on perusoikeus, joka on hallitusmuodossa jätetty suoraan Suomen kansalle itselleen. Tätä erittäin tärkeätä ja keskeistä valtiollista perusoikeutta on tällä hetkellä oikeutettu käyttämään noin 3 300 000 valtiollisissa vaaleissa äänioikeutettua Suomen kansalaista. He ovat oikeutetut valitsemaan 300 valitsijamiestä suorittamaan käytännössä tasavallan presidentin vaalia.

Mutta jos tämä hallituksen esitys poikkeuslaiksi nyt tulee täällä eduskunnassa hyväksytyksi, se merkitsee sitä, että noin 200 poliitikkoa, toisin sanoen tasavallan presidentti, jonka suostumuksetta tätä lakiesitystä ei tietenkään ole voitu antaa, esityksen antaneen Sor-san hallituksen ministerit ja vihdoin kaikki ne kansanedustajat, jotka tulevat äänestämään tä-

män lakiesityksen puolesta, nämä noin 200 poliitikkoa anastavat omiin käsiinsä valtiollisen perusoikeuden, joka hallitusmuodon mukaan kuuluu Suomen kansalle. Tietenkään tämä perusoikeuden riisto ei tapahdu vastoin lakia, jos tämä laki tulee täällä hyväksytyksi tarvittavalla 5/6:n enemmistöllä. Mutta tämä ei miksikään muuta sitä tosiasiaa, että parisataa poliitikkoa on parhaillaan anastamassa omiin käsiinsä keskeisen valtiollisen perusoikeuden Suomen kansalaisilta.

Itse en voi mitenkään olla mukana tällaisessa perusoikeuden riistossa. Olen pitkäaikainen kansanedustaja, ja olen sitä mieltä, että kansanedustajan eräs keskeinen velvollisuus on puolustaa eikä suinkaan anastaa itselleen niiden ihmisten valtiollisia perusoikeuksia, jotka ovat hänet tänne edusmiehekkeen lähettäneet. Vetoaminen eräisiin aikaisempiin ennakkotapakuksiin, lähinnä Mannerheimin presidentiksi asettamisen ennakkotapakukseen syyskesältä 1944, on aivan asiatonta. Sodassa lait vaikenevat. Maa oli silloin sodassa; kansa eli kirjaimellisesti kuoleman hädässä, eikä normaalien vaalien toimeenpanemista voitu ajatellakaan. Tänään ei mikään estä normaalien presidentinvaalien järjestämistä.

Tämän oikeuden riiston puolustamiseksi vedotaan siihen, että tällä toimenpiteellä voidaan edesauttaa maallemme elintärkeän EEC-vapaakauppasopimuksen aikaansaamista (Ed. V. Vennamo: Ei voida!). Tähän vetoavat muut paitsi kommunistit, jotka puolustavat tätä lakiesitystä paitsi tietysti sen takia, että ovat saaneet siihen rajan takaa tavanmukaiset ohjeensa, luultavasti myös siksi, että he laskevat, että he päinvastoin pidentämällä nykyisen presidentin virkakautta voivat saada tukea EEC:n vastaiselle kampanjalleen. Mutta muut perustelevat tätä oikeuden riistoa kansalaisilta väittämällä, että näin menetellessään he luovat taheet siitä, että maallemme elintärkeä EEC-vapaakauppasopimus saadaan aikaan.

Tämä sopimus onkin todella elintärkeä, sitä ei tarvitse ainakaan minulle kenenkään ryhtyä todistelemaan. Mutta niin elintärkeä kuin se onkin, ainakin yhtä elintärkeää on puolustaa ja säilyttää niitä vapaita valtiollisia perusoikeuksia, jotka kansanvaltainen hallitusmuotomme on Suomen kansalle osoittanut. Näistä asioista ei kerta kaikkiaan voida käydä kauppaa keskenään.

Sitä paitsi ainakaan tähän mennessä ei ole osoitettu mitään todella pitäviä ja päteviä to-

disteita siitä, että presidentin toimikauden jatkaminen poikkeuslailla olisi EEC-vapaakauppasopimuksen toisaalta välttämätön, toisaalta riittävä edellytys. Kaikenlaisia epämääräisiä väitteitä ja arviointeja tässä suhteessa on kyllä kuultu, mutta kovia ja konkreettisia tosiasioita ei ole esiin tullut. Emmehän me tänä päivänä edes varmasti tiedä vielä sitäköön, tulevatko tasavallan presidentti ja Sorsan hallitus ylipäänsä allekirjoittamaan ja tuomaan tänne eduskunnan ratifioitavaksi tämän vapaakauppasopimuksen. Tasavallan presidentin äskeinen uuden vuoden puhe, josta monet odottivat juuri tässä suhteessa selventävää sanaa, odottivat varmuutta EEC-sopimuksen aikaansaamisesta, tuotti tässä suhteessa suuren pettymyksen. Jos siitä puheesta EEC-sopimuksen suhteen jotakin on luettavissa, niin lähinnä vain se, että tuon sopimuksen aikaansaaminen ainakin lykääntyy. Varmuutta EEC-sopimuksen aikaansaamisesta ei ole ennen kuin sopimus on Suomen osalta allekirjoitettu ja täällä eduskunnassa ratifioitu. Tällaista varmuutta ei tänä päivänä ole, ja niiden, jotka puolustavat tätä poikkeuslakia EEC-sopimuksen aikaansaamista helpottavana toimenpiteenä, on syytä tarkoin varoa, etteivät vain osta sikaa säkissä.

Tämän poikkeuslain puolesta ei siis voida osoittaa ainoatakaan todella pätevää ja painavaa tosiasiaa. Epämääräisiä fraaseja maan edusta voidaan esittää minkä asian yhteydessä tahansa, mutta kovia tosiasioita ei ole tämän esityksen puolesta osoitettu. Sen sijaan on paljon sellaista, erinomaisen paljon ja erinomaisen painavaa, joka puhuu tämän esityksen hyväksymistä vastaan. Perussyy, minkä takia sitä ei voida hyväksyä, on tuo moneen kertaan jo tähdentämäni seikka, se nimittäin että tämä laki, jos se hyväksytään, riistää Suomen kansalaisilta parinsadan poliitikon käsiin keskeisen valtiollisen perusoikeuden.

Ne, jotka aikovat olla toteuttamassa tätä lakia, rauhoittavat huonoa omaatuntoaan sanomalla, että toimenpide on täysin laillinen, jos se täällä hyväksytään tarvittavalla 5/6:n enemmistöllä. Mutta tällainen todistelu ei loppujen lopuksi sano yhtään mitään. Aivan samalla tavalla muodollisesti laillisesti voitaisiin täällä kolmessa eduskunnan istunnossa toteuttaa esimerkiksi omistusoikeuden täydellinen lakkauttaminen, tai toisenlaisen esimerkin ottaakseni Suomen tasavallan itsenäisyyden lakkauttaminen ja maan liittäminen sanokaamme esimerkiksi "Etelämantereen sosialistiseen kansantasa-

valtaan" (Ed. Honkonen: Mikä se on?). — Niin, minä otin vain esimerkin selventääkseni, mistä on kysymys, ed. Honkonen.

Laillisuuteen vetoaminen ei tässä yhteydessä todellakaan mitään auta. Lain verhon ovat diktaattorit ja kansalaisten poliittisten perusoikeuksien riistäjät aina osanneet vetää toimenpiteittensä suojaksi. Hitler aikanaan piti tarkoin huolta siitä, että hänet 30 päivänä tammikuuta 1933 täysin silloisen Saksan ns. Weimarin tasavallan perustuslain mukaisiin muotoihin asetettiin Saksan valtakunnan kansleriksi. Sen jälkeen hän aloitti laittomien ja kauhistuttavien tekojensa sarjan. Ja aivan samalla tavalla pidettiin näennäisesti lain muodosta kiinni myös silloin, kun Baltian kolmelta tasavallalta kesällä 1940 riistettiin niiden itsenäisyys.

Lakiin ja laillisuuteen vetoamalla eivät ne, jotka tähän toimenpiteeseen nyt aikovat ryhtyä, voi pestä likaistuneita käsiään. Laista ja laillisuudesta tässä ei ole kysymys. Kysymys on laillisuuden varjolla toimeenpantavasta vallankaappauksesta. Siihen ne, jotka aikovat tämän esityksen hyväksyä, ovat syyllistymässä eivätkä näköjään ymmärrä tätä tekoaan edes hävetä.

Ed. Lemström: Herra puhemies! Täällä vasemmalta kuului lausuma, että kovaa tekstiä. Erikoisesti olen masentunut siitä syystä, että tämä lakiesitys osoittaa ja sen hyväksyjät osoittavat, että kaikki ne taistelut, joita suomalaisen työväki ja talonpoikaisto kävivät sortovuosien aikana yleisen, yhtäläisen ja salaisen äänioikeuden turvaamiseksi Suomen kansalle, näyttää tämän esityksen mukana yritettävän mitätöidä. On hämmästyttävää, että ennen kaikkea sosialidemokraattinen puolue, jonka juuret ovat näissä taistelun vuosissa kiinni, on johtoselänsä tänä päivänä tätä toimenpidettä toteuttamassa. Tähän asiaan täytyy olla niin herra pääministerillä kuin herra oikeusministerilläkin, jotka ovat sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ja hallituksen jäseniä, tänään selvät perustelut. Kansanedustajana, kansan valitsemana edustajana pyydänkin molempien arvoisien herrojen selvää vastausta niihin perusteluihin, joilla tänä päivänä yritetään Suomen kansan vaalioikeutta, perustuslaillista oikeutta mitätöidä ja riistää kansalta harvojen kansanedustajien käsiin. Tähän eivät riitä perusteluiksi istuvan presidentin vallanhimoiset vaatimukset. Täytyy löytyä jotakin konkreettisempaa ja pitävämpää.

Lisäksi, kun katselemme sitä talous- ja talonjakopolitiikkaa, johon presidentti Kekkonen tässä maassa jatkuvasti on puuttunut, niin hänen ruoskaniskunsa verestävät suomalaisen pienituloisen ja eläkeläisen selässä tänäkin päivänä. Silloin ennen kaikkea pitää vapaan talonpoikaisten ajattelutavan mukaan niin keskustapuolueella kuin vapaan työväestön ajattelutavan mukaan sosialidemokraateilla olla muita vaihtoehtoja asioiden hoitamiseen kuin kansanäänioikeuden mitätöiminen ja perustuslakiemme vesittäminen.

Erikoisesti tämä kysymys koskee nimenomaan koko kansan tulevaisuutta. Ei ole kysymys jostain ylimalkaisesta välihuutoratkaisusta, niin kuin täällä tänään näytetään hallituspuolueiden piirissä oletettavan. Tämän esityksen teon tapa jo osoittaa sitä. Nyt on kysymys todella suomalaisesta yhteiskunnasta, jota niin talonpoikaisto kuin työväestä vapaasti ajattelevina Suomen kansalaisina on ylös rakentanut. Tästä ja sen jatkuvuudesta ja tulevaisuudesta on tämän asian yhteydessä kysymys, herra pääministeri. Ja sen vuoksi pitää myöskin lähteä siitä, että tämän asian jatkon yhteydessä tällainen toimenpide mitätöidään ja kansalle annetaan oikeus valita vapaissa salaisissa vaaleissa tasavallan presidentti, niin kuin perustuslaki edellyttää.

Nämä kysymykset on monesti liitetty maamme rajojen ulkopuolisiin kysymyksiin. Me olemme sopimuskirjalla sopineet valtakuntana siitä ja sitä myöskin toinen osapuoli on kunnioittanut, että meidän maamme sisäisiin asioihin ei tälläkään kohdalla puututa. Siitä ei ole myöskään herra pääministerillä eikä herra oikeusministerillä vielä ainakaan ollut mitään esitettävää. Ja se osoittaa, että tämäkin väite on tuulesta temmattu ja nimenomaan palvelee kaikkea muuta kuin rauhanomaisen rinnakkaiselon jatkumista eri kansakuntien välillä. Sen vuoksi on ihmeteltävää, että näin kevyillä perusteilla tällaisia asioita esitellään eduskunnalle, kun maassa vallitsee rauhan tila. Meillä ei ole mitään poikkeuksellista, mikä estäisi todellisten vapaitten vaalien järjestämisen tämän kysymyksen hoitamiseksi. Ja tätä toimintatapaa nimenomaan vaatii myöskin maamme pienituloisin väestö, työväestö ja talonpoikaisto. Kansanedustajia ei ole äänestetty sitä varten eikä heille kannatusta luotu sitä varten, että he kaappaavat kaiken vallan tämän äänestyksen ja eduskuntaan tulonsa jälkeen käsiinsä ja teke-

vät, niin kuin itse haluavat täällä, perustuslain vastaisia tekoja.

Sen vuoksi vielä toistan, herra puhemies, niin herra pääministerille kuin herra oikeusministerillekin kansanedustajana kysymyksen: Sellittäkää, mitkä ovat pitävät perusteet!

Ed. V. V e n n a m o: Herra varapuhemies! Kun tarkastelee tätä Sorsa-Virolaisen hallituksen esitystä n:o 247, josta päätös on tehty tiedotusverkoston tietojen mukaan tänään iltapäivällä, kiintyy huomio siihen omalaatuisuuteen, että tämä esitys parin tunnin päästä oli jo täällä eduskunnassa painettuna. Tavallisesti hallituksen esitykset viipyvät päiviä, jopa viikkoja, niitä ei saada kirjapainosta ulos. Näyttää aivan ilmeiseltä, että tämä esitys on ollut jo ennakoita painettuna ja ennakoita myös, niin kuin tiedämme, päätettynä. Tämä kuvastaa sitä kansanvaltaista tilaa, missä maamme tänä päivänä on.

Toinen omalaatuisuus tässä esityksessä on se, että esityksen on allekirjoittanut pääministeri Kalevi Sorsa. Kuitenkin tiettävästi tasavallan presidentti hoitaa tehtäviään, ja minä katson, että perustuslakivaliokunnan velvollisuus on perusteellisesti tutkia, onko sellainen laki annettu laillisessa järjestyksessä, jossa tasavallan presidentin poissaolo on järjestetty, jossa poissaolo ei ole todellinen, vaan — minä toistan — järjestetty. Käsitakseni mukaan me joudumme erittäin vakavien asioiden kanssa tekemisiin, jos tällaista menoa lähdetään tässä maassa noudattamaan jopa perustavaa laatua olevassa kysymyksessä, presidentin valinnassa. Uskon, että aihetta on perustuslakivaliokunnan kuulla asiantuntijoita, ja kiinnitän myös hallituksen ja herra pääministerin ja herra oikeusministerin huomiota, että jos tässä on tapahtunut laittomuus, niin herroilla on myös vastuu siitä (Keskustapuolueen ryhmästä: Hilut kinttuihin! — Rikospoliisiin!). — Niin, täällähän tuntuu olevan se henki, että laki matalaksi, että ei laillisuutta tarvitse noudattaa. Se on se kepulihenki ollut aina lapualaisvuosista alkaen!

Kun sitten tarkastellaan hallituksen esityksen perusteluja, niin voidaan todeta, että hallitus perustelee esitystään vain kahdella seikalla. Ensimmäinen perustelu on se, että koska julkinen keskustelu ja eri kansalaispiirejä edustavat yhteisöt ovat hallituksen esityksen kannalla, niin hallitus on antanut esityksen. Tämä on jo sitä uudemokratiaa. En tiedä, onko se fasismia — tuntuu siltä — mutta ainakin uus-

demokratiaa! Suomen perustuslain mukaan todetaan kansan mielipiteet ja kannatukset salaisissa, vapaissa vaaleissa, mutta nyt Sorsa-Virolaisen hallitus ilmoittaa, että se onkin roskaa; tästä lähtien torikokouksessa todetaan kansan mielipide ja sen mukaan toimitaan (Ed. Honkonen: Kyllä se torikokousta on eduskunnassakin!). On todella hämmästyttävää, että me olemme kansanvallan romuttamisessa liukuneet jo näin pitkälle.

Toinen Sorsa-Virolaisen hallituksen perustelu on se, että hallitus katsoo maan edun vaativan salamavauhtia, vuotta ennen tapahtuvaa perustuslain vastaista vallankaappausta presidentinvalinnassa. Kuitenkaan hallitus ei ole sanallakaan tuonut esiin, mitkä ovat ne maan edun vaatimat syyt. Näitä syitä ei myöskään tuotu esiin eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa, joka kokoontui kello 17. Siis ei voi päätyä muuhun tulokseen, kuin että tällaisia syitä ei ole olemassakaan, kun niitä kerran ei edes eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa voida ilmoittaa. Tai sitten hallitus ratsastaa todella hämmästyttävillä seikoilla. Silloin, jos hallitus vaikenee, mutta edelleen vetoaa maan etuun, ei voi päätyä muuhun tulokseen, kuin että halutaan ratsastaa olemattomalla Neuvostoliiton uhkalla. Toisin sanoen halutaan syöttää Suomen kansaan sellaista käsitystä, että Neuvostoliitto sopimusten ja sen johtajien sanojen vastaisesti uhkaa väkivallalla Suomea ja että me olemme tästä syystä pakotettuja maan edun vuoksi poikkeamaan, kumoamaan perustuslain. En usko tätä pöpöä. Neuvostoliitto ei uhkaa Suomea väkivallalla. Jos te väitätte toista, te herjaatte Neuvostoliiton johtajia. Mutta nyt te vaikenemalla ja näin asiat järjestämällä johdatte tähän, aikaansaatte epäluottamusta Suomen ja Neuvostoliiton välisiin suhteisiin. Vai väittääkö hallitus, että Urho Kekkonen tarvitaan siksi nyt kiireesti presidentiksi, että hän pystyy taivuttelemaan Neuvostoliiton johdon pois oman maansa mukaiselta tieltä, että Neuvostoliiton johtajat ovat vaikutettavissa, että he eivät itsenäisesti päättäne omista asioistaan. Hämärää tässä asiassa on, sellaista hämärää, joka todella vahingoittaa Suomen ja Neuvostoliiton välisiä suhteita, nakertaa sitä luottamusta, joka rehelliseltä pohjalta on haluttu tässä maassa rakentaa! Poliittinen peli on juuri sitä nakertamista, ja tämä on korkeimman laatuista poliittista hämäräpeliiä.

Ehkä tässä yhteydessä on syytä todella maan edun vastaisena todeta se SKDL:n jäl-

leen uudistunut yritys kuiskailla, että kuka puolustaa äänioikeutta, perustuslakia ja kansanvaltaista menoa tässä maassa, hän muka pyrkii ulkopoliittiseen suunnanmuutokseen. Sellaiset väitteet ovat selvää provokaatiota, maan vahingoittamista, sille jo kansa nauraa. En ole huomannut, että julkisuudessa keskustapuolue enää olisi tällaiseen valhetteluun syyllistynyt, mutta ehkä tupailloissa ja kentällä siihen on tartuttu tai tartutaan (Min. Virolainen: Se on tunnustus meille!).

Kun tarkastelee hallituksen esitystä, ei voi välttyä siitä käsityksestä, kun kerran Suomen kansa on pantu sivuun, että me olemme saaneet tämän uudemokraattisen linjan: Pääministeri Sorsasta onkin tullut presidentin tekijä Suomen kansan puolesta. Jos sitten yksi mies on kansanvaltaisempi kuin koko Suomen kansa, niin ei voi muuta kuin eduskunnan enemmistön ajatusta ihmetellä (Min. Virolainen: Eikös puhujakin ollut presidentintekijä?). Ei voi muuta kuin ihmetellä, mitkä ovat ne syyt, jotka ovat saaneet tällaiseen ajatteluun, enkä voi päätyä muuhun kuin että edut, erilaiset edut, valta-edut, taloudelliset edut ja muut edut, ovat voitaneet kansanedustajan perustuslaillisen ryhdin ja velvollisuuden puolustaa perustuslakia ja valitsijoitaan (Min. Virolainen: Ja maan etua!). Kansanedustajilla ei ole oikeutta ottaa valitsijoilta pois heidän äänioikeuttaan, ei presidentin valinnassa eikä muussakaan. Kansanedustajat vain edustavat Suomen kansaa ja äänestäjiä, ja siksi he eivät saa muodollisen lainmuutoksen varjolla rikkoa tätä elävää kansanvaltaisen perustuslain henkeä ja periaatetta.

SMP on alusta alkaen johdonmukaisesti ollut tällaista kaappauslakia vastaan. Kun joukostamme poistuivat ne, jotka tavoittelivat etuja, SMP puolueena on ollut yksimielinen. Me olemme ainoa puolue, joka on tässä asiassa ollut yksimielinen (Eduskunnasta: Hyvä, että pääsitte yksimielisyyteen!). Minä en lue erimielisiksi niitä, jotka on tunnetuilla talouseduilla saatu tämän hallituksen esityksen taakse, jopa ratkaiseviksi ääniksi. Tämä on sellainen historiassa harvoim tapahtuva poliittinen häpeä, jota ei pyyhitä pois päivässä eikä kahdessa, josta puhutaan vuosikymmeniä. Sen ymmärtänevät myös ne, jotka ovat tälle tielle suurista eduista lähteneet.

SMP vastustaa hallituksen esitystä, mutta samalla me pyrimme myös rakentamaan, esittämään positiivisen ratkaisun, esittämään ratkaisun, joka voidaan nopeasti toteuttaa, jos edus-

kunnalla on todellista kansanvaltaista tahtoa, ja siksi me olemme tänään jo jättäneet sisään eduskunnalle rinnakkaisaloitteen hallituksen esitykselle (Min. Virolainen: Olisiko lupa tietää ehdokkaan nimi?). Vetoamme perustuslailliseen oikeuteen. Tämä poikkeuslaki on sellainen tapahtuma, että sen nojalla, niin kuin valtiopäiväjärjestys säätää, on todella kansanedustajilla oikeus tehdä rinnakkaisaloite (Min. Virolainen: Onko se ehdokas jo?), ja SMP:n eduskuntaryhmä on tehnyt esityksen. Ed. Virolaisen ei pidä hermostua; vaikka minä ymmärrän, että ryhdikäs Virolainen kun on muuttunut nöyryyslinjalta, niin se vähän hermostuttaa ja huolestuttaa (Min. Virolainen: Kysyin vain, onko ehdokas!).

Meidän esityksemme on seuraavan sisältöinen:

”Eduskunnalle. Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen n:o 247 nykyisen tasavallan presidentin Urho Kekkosen valitsemiseksi uudelleen presidentiksi neljäksi vuodeksi suoraan poikkeuslailla. Tämä lakiesitys on periaatteellisesti erittäin merkittävä tapahtuma, koska se tarkoittaa voimassa olevan perustuslain kumoamista tässä tapauksessa. Mitään todisteita, että maan etu muka vaatisi tällaista poikkeusta ja ennenaikaista salamavauhtia, ei kuitenkaan ole voitu pyynnöistä huolimatta esittää. Hallituksen esityksen mukaan Suomen kansalta siis riistetään oikeus valita salaisissa vaaleissa vuonna 1974 tasavallan presidentti perustuslain mukaan. Ei voida pitää hyväksyttävänä, että eduskunta riistää itsellensä valitsijoiden perusoikeuksia, päinvastoin kansanedustajien tulisi valtiopäivillä edustaa ja puoltaa valitsijoitaan. Jo näistä syistä poikkeuslaki presidentinvaaleissa ei ole hyväksyttävä. Sitä paitsi maassamme ei ole poikkeustilaa, joka estäisi valitsijoiden säännömukaisen oikeuksien toteuttamisen. Ulkopoliittiset syyt eivät myöskään tällaista vaadi, koska maamme ulkopoliittinen johto on vakuuttamasta päästyään vakuuttanut, että suhteemme Neuvostoliittoon ovat hyvät ja ulkopoliittikkamme on onnistunut. Poikkeuslaki merkitsee harjoitetun ulkopoliittikan täydellisen epäonnistumisen tunnustamista sekä väitetyn vallitsevan luottamuksen puutetta. Jos nykyistä lakia on muutettava, niin SMP:n käsityksen mukaan presidentinvaalien tulisi tapahtua välittömällä kansanvaaleilla. SMP onkin tästä asiasta jättänyt kuluvan vuoden alussa lakialoitteen n:o 17. Se tulisi ehdottomasti käsitellä hallituksen esittämän poikkeuslain yhteydessä. Kaiken varalta teemme kuitenkin valtiopäiväjärjestyksen anta-

malla perustuslaillisella oikeudella seuraavat rinnakkaislakiesitykset, ja nämä lakiesitykset merkitsevät suoraa, välitöntä kansanvaalia.” Tämän meidän esityksemme ovat allekirjoittaneet kaikki SMP:n eduskuntaryhmän jäsenet eli kansanedustajat (Vasemmalta: Montako on nimeä? — Kuusi vai viisi?). — Niin te pilkkaatte, että meitä on vain kuusi. Seuraavien vaalien jälkeen näemme, minkä verran meitä on. Siitä päättää Suomen kansa. Mutta se ei ole meidän häpeä, että kun teillä on ollut rahaa, meitä on jäljellä vain kuusi!

Herra varapuhemies! Haluan vielä tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen hämmästyttävään nöyryyteen, mitä Suomen eduskunta, vaikka sen pitäisi edustaa korkeinta valtiomahia tässä maassa, on tämänkin asian yhteydessä osoittanut. Todellisuudessa koko presidentinvalinta on tapahtunut eduskunnan ulkopuolella. Todellisuudessa ratkaisut on tehty vielä pienemässä piirissä kuin Suomen eduskunnassa. Suomen eduskunnasta muodostuu vain se kyltti, jonka taakse ne, jotka tämän kaappauksen ovat tehneet, pääsevät asettumaan ja näin myös kansan tuomiolta ja vastuulta vapaiksi. Kansan tuomio tulee kohdistumaan eduskuntaan. Mutta näin ei tarvitse olla, jos kansanedustajissa olisi ryhtiä, jos tämä asia käsiteltäisiin laillisessa järjestyksessä, todella kaikki seikat selvittäen. Mutta me tiedämme, että ennakkoltahan on sekin jo päätetty, milloinkaan eduskunnalla pitää tämä asia olla selvä ja ratkaistu, sekin on päätetty eduskunnan puolesta.

Me tulemme kyllä, SMP, perustuslakivaliokunnassa vaatimaan asian laillista käsittelyä, kaikkien seikkojen selvittelyä, mutta me pelkäämme, että täällä oleva enemmistö tässäkin suhteessa ei halua noudattaa työjärjestystä. Julkisuuteen tullaan ilmeisesti heittäämään aivan järjetön väite, että jarrutetaan tämän lain käsittelyä. Olisikohan se jarruttamista, jos viikko, kaksi, kolme käsiteltäisiin tällaista perustavaa laatua olevaa asiaa? Olisikohan se väärin, jos perustuslakivaliokunta pyytäisi ulkoasiainvaliokunnan lausuntoa maan edusta edellyttäen, ettei katsota, että perustuslakivaliokunnalla ei ole tällaisia ulkopoliittisia tietoja riittävästi? Mutta minä pelkään, että enemmistö täällä eduskunnassa ei halua selvitystä, koska enemmistö sisimmässään tietää, että kun asiat selvitetään, paljastuukin tämän asian koko onttous, paljastuu, että kysymyksessä on ollut hämmästyttävä peli maan edulla, peli, joka on vahingoittanut luottamustamme niin kansan keskuudessa kuin

suuressa maailmassa, peli, jossa ovat olleet vain henkilövaltakysymykset takana, eivät mitkään muut. Mutta jos eduskunnalla olisi ryhtiä, eduskunnan pitäisi juuri tämä selvittää, sillä maan edusta on tässä laissa kysymys, todella maan edusta, ja ne, jotka vastustavat tällaista kaappausratkaisua, he taistelevat maan edun puolesta. Me olemme valmiit omaksumaan sen ratkaisun, minkä todella maan etu vaatii, mutta maan etua ei saa käyttää kylttinä henkilöetujen, valtaetujen, talousetujen, poliittisen vallan saalistamiseksi tässä maassa. Ja kansa vaistoa, että tästä on kysymys. Näin tasavallan herra presidentti on joutunut myös tulilinjalle, ja me tiedämme SMP:ssä, että tasavallan herra presidenttiä käytetään kylttinä nyt poliittiseen juonitteluun, laskelmoidaan, että häntä hyväksikäyttämällä, koska presidentti mielellään jatkaa tätä tehtäväänsä, me myös tässä hämärässä tilanteessa pääsemme itsellemme asemia, tulevaisuutta ja etuja hankkimaan. Tämä jos mikä on maan vahingoittamista. Siksi selvyys pohjia myöten on tässä maassa saatava. Totuuden pohjalle vain itsenäinen vapaa Suomi voi rakentaa. Suomen kansa on realistista, se on valmis hyväksymään tosiasiat, mutta Suomen kansa ei koskaan alistu hämäryyteen, sen halveksimiseen, siihen, että toiset päättävät Suomen kansan puolesta ilman, että äänestäjät tietää, mistä on kysymys. Tämä on poliittinen ydin.

Vielä haluaisin todeta lopuksi sen, että kummallisesti kokoomuksen enemmistö ja SKDL ovat tämän ratkaisun takana, SKDL sillä perusteella, että näin torjutaan presidentin avulla EEC, ja kokoomus sillä perusteella, että presidentin avulla saadaan EEC läpi. Me tiedämme, että siksi ylläpidetäänkin hämäryyttä, ovelaa hämäryyttä, muuten ei saataisikaan riittävästi kannatusta eduskunnassa. Näin narrataan jompaa-kumpaa teistä, mieltikää kumpihan teistä tulee nenestä vedetyksi. Sen näyttää tulevaisuus. Näin poliittisella oveluudella, jossa kepu on johdossa, teitä vedetään huulesta ja raskaasti. Minä pelkään, että kumpaakin vedetään huulesta.

Ed. Procopé: Herr talman! En av de vidunderligaste och mest beklagliga lagstiftningsprodukter ligger på riksdagens bord. Det är proposition nr 247, som har rubriken "lag om förlängning av den nuvarande ämbetstiden för Republikens President".

Den är underlig och beklaglig med hänsyn till Finlands egna historiska förhållanden. En-

dast en gång tidigare under de svåraste krigs- och krisförhållandena har ett liknande avsteg från grundlagarna gjorts. Det var i augusti 1944.

Men lagen är underlig och beklaglig också ur mellanfolklig synpunkt med beaktande av Finlands utrikespolitiska ställning. Om ett par veckor skall i denna samma sal i riksdagshuset hållas ett stort interparlamentariskt möte, som är avsett att bredda vägen för den europeiska säkerhetskonferens, som Finland hoppas få stå värd för. Det är svårt att förstå, att det dystra genljudet av den undantagslagstiftning, som i dag med sådan brådska körs fram av regeringen, inte skulle ljuda ännu efter ett par veckor under kongressdagarna.

Den ledande artikel om Finland, om begreppet "finlandisering", om president Kekkonens allt större svängheter att operera på det utrikespolitiska fältet, som för ett par dagar sedan ingick i en av Frankrikes ledande tidningar, Le Monde, kan inte undgå att ge regeringen och ledningen för vår utrikespolitik mycket att tänka på. Att denna viktiga ledande artikel dessutom uppmärksammades av Finlands TV i dess egen utsändning, alltså inte av Finska Notisbyrån, var en detalj, som är värd att lägga märke till.

Till all denna berättigade allmänna kritik, som nu har framförts av mig och av ett par tidigare talare och som säkerligen, om tid ges, kommer att framföras här i riksdagen, sällar sig nu tyvärr ett alldeles nytt element. Jag tänker på behandlingsordningen i riksdagen. Med förvåning och bekymmer måste man brännmärka den kuppstartade brådska som nu kommer i dagen. Det är tydligen meningen, att det ovärdiga skådespel, som pågått i ett år sedan nuvarande utrikesministern kom med sin kända intervju till Helsingin Sanomat om nödvändigheten att för tredje gången omvälja den nuvarande presidenten, att detta skådespel skall fortsättas här i riksdagen. Det sker på föranstaltande av de stora och medelstora maktpartierna, socialdemokrater, kommunister och centerpartiet, men också, och det måste sägas ut av dem som inte är med om detta, av deras jämsägande medlöpare i de mindre partierna. Tyvärr också i det parti som jag representerar, där ännu i somras en enhällig partikongress var emot ett undantagsförfarande, som då inte ens ansågs "vara aktuellt" — för att återge den exakta ordalydelsen. Meningen är tydligen, att

den olycksaliga undantagslagen här i riksdagen skall drivas igenom inte bara i brådskande ordning utan också så att säga i skuggan av den pågående budgetbehandlingen, som märkligt nog här har avbrutits. Man fäster sig vid, att riksdagens talmanskonferens efter det propositionen i dag på eftermiddagen inkommit inte alls har fått ta eller har velat ta befattning med hela undantagslagen, som nu föredrages utan att som sådan ha behandlats i talmanskonferensen.

Herr talman! Det här egendomliga tillvägagångssättet gör, att man måste rikta en allvarlig hemställning till den instans som svarar för arbetsättet, för formerna och för dagordningen här i riksdagen, nämligen talmanskonferensen, om att se till, att behandlingen av undantagslagen i alla fall tillmäts en viss betydelse och att Finlands riksdags anseende inte ännu mera skamfilas, när man tänker på behandlingsordningen.

Vad själva propositionen beträffar, kan man ju inte låta bli att fästa sig vid den ytterst bristfälliga motivering på några rader, som utmärker denna. Man frågar sig verkligen: Vad har de juridiskt skolade krafterna i regeringen tänkt, när de har gått med på detta?

Och en annan anmärkning, som rdm. V. Venamo redan var inne på, utgöres av detta märkliga "vid förfall för Republikens President". Jag frågar av de ärade kollegerna och av andra här samlade: När har vi fått höra, att republikens president har haft något förfall? Det borde väl, herr talman, åtminstone ha meddelats Finlands församlade folkrepresentanter att så är fallet (Ed. Junnila: Det är ju klart!). Det skulle vara värdefullt att få veta av finansministern eller av någon annan av ministrarna (Min. Virolainen: Industriministern!) eller av minister Louekoski, vad det är som felas presidenten! Skall vi vara verkligt oroliga för vårt 72-åriga statsöverhuvuds välbefinnande? (Ed. Honkonen: Presidentti on hyvässä kunnossa!) — Ed. Honkonen kyllä tietää, niin ehkä hän sitten kertoo meille jotain enemmän siitä! (Ed. Honkonen: Hän oli kyllä televisiossa tänään!) Ja hän oli hyvässä kunnossa? Sitten täytyy sanoa, että se on vielä kummempaa, detta "vid förfall av republikens president".

Herr talman! Denna gång i korthet, en annan gång litet längre. Allt detta gör, att man har rätt att kräva, att undantagslagstiftningens till-

skyndare också skulle inse, att en noggrann och objektiv behandling av lagen i grundlagsutskottet är en absolut nödvändighet.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Kansamme henkisen asennoitumisen peruspiirteisiin kuuluu, että se pitää luonnostaan eräitä asioita niin arvokkaina, ettei niihin puuttuminen saa tulla kysymykseen kuin vaaran vuosina tai kriisitilanteissa. Tällöinkin perusasenoituminen on säilynyt muuttumattomana. Välttämättömyyden pakkokaan ei ole voinut muuttaa tätä pohja-asennoitumista, tätä peruskäsitystä siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin. Kansamme on tajunnut, että se tarvitsee kestäväen perustan, mille rakentaa vaikeinakin aikoina. Se tietää, että näitä tarvitaan, että voimme elää vakaassa ja turvallisessa yhteiskunnassa, jossa kaikinpuolinen eteenpäinmeno tapahtuu normaalia kehityksen tietä määrättyjen lainalaisuuksien pohjalla. Tähän kuuluu, paitsi eettisiä, uskonnollisia ja käytännön yhteiselämän lainalaisuuksia, myös käytännön lainsäädäntö. Tässä suhteessa kansamme on tottunut luottamaan vankasti nimenomaan perustuslakiin. Sehän takaa hänelle oikeuden omalla vaalilipullaan pyrkiä oikaisemaan yhteiskunnallisia virhesuuntauksia tai yksinvalta- eli diktatuuri-pyrkimyksiä. Nämä asenteet ja arvostukset ovatkin olleet voimakkaana esteenä tai ainakin jarruna hillittömän vallanhimon toteuttamiseen.

Kun näin on, on luonnollista, että puoluepoliittisten tai henkilökohtaisten valtopyrkimyksen toteuttamiseksi tämä arvojärjestelmä on ensiksi yritettävä murtaa. Asioita seuraavat henkilöt ovatkin voineet todeta, että tähän arvojärjestelmän murtamiseen on viime vuosina käyty koko rintaman levyisellä hyökkäyksellä. Käyttöön on otettu mm. kaikki käyttäytymistieteen säännöt. Käsitteitä himmentämällä, sanojen merkitystä muuttamalla jne. kansa pyritään saamaan epävarmaksi siitä, mikä on oikein, mikä on väärin. Mahdollisuudet ovat kasvaneet, koska sanallisen ilmaisan lisäksi on voitu monopoliasemassa olevan yleisradion ansiosta ottaa myös kuva mukaan. On todettava, että tehty työ on tuottanut tuloksia. Niinpä onkin jo voitu ottaa eräitä olennaisia asioita poliittiseksi kauppatavaraksi. Näin ei olisi voinut tapahtua ilman määrätietoista mielipiteitten muokkausta.

Nyt on vuorossa yhteiskuntamme tärkein perusta, perustuslaki. On todettavissa, että tätä hyökkäystä perustuslakia vastaan käynnistettiin

noin vuosi sitten. Painostus on jatkuvasti kiihtynyt. Ensimmäinen vaihe on ollut perustuslain merkityksen väheksyminen. Tämä on ollut luonteenomaista myöskin siinä keskustelussa, jota on julkisuudessa käyty nyt eduskunnalle annetusta laista. Jopa sellaiseltakin taholta, ettei koskaan voisi kuvitellakaan, on pyritty todistamaan, ettei nyt kyseessä ole perustuslain muutos, vaan aivan jotakin muuta. Mitä? Sitä ei ole pystytty selvästi sanomaan. Perustuslain muuttamiskypsyttely ei ole jäänyt vain tasavallan presidentin kansliapäällikön ja hänen aateveljiensä tehtäväksi. Tähän on yhtynyt myöskin kokoomuksen piiristä juristitason henkilö. Kannattaa todeta, että tämä perustuslakien arvostelu on ollut aktiivisesti käynnissä juuri siitä lähtien, jolloin eräissä sisärenkaissa ulkopuolella julkisuuden nyt esillä olevaa perustuslain muutosta on alettu valmistella ja kypsytellä. Nyt onkin mielipiteiden muokkauksessa päästy niin pitkälle, että tämänlaatuinen laki voidaan esitellä eduskunnalle. Voidaan olla melko varmoja nimittäin siitä, että 5/6 eduskunnasta on saatu käännetyksi ja lain hyväksymisestä voidaan olla jokseenkin varmoja (Ed. V. Vennamo: Ostetuksi, sanokaa suoraan!). Näin on myöskin pitkällä tähtäimellä päästy eräiden haluamaan tulokseen eli tilanteeseen, että perustuslaista on voitu tehdä kauppatavara myös sellaisten säännösten osalta, jotka eivät liity omistusoikeuteen eli aineelliseen puoleen sanan varsinaisessa merkityksessä. Korostan vielä, perustuslaista on saatu tehdyksi kauppatavara. Ne, jotka pyrkivät kaikkiin voimin yhteiskuntajärjestelmämme muuttamiseen, ovat saavuttaneet ensimmäisen tavoitteensa, ja keiden tuella, sen tietäkööt ne, jotka ovat aikanaan tätä lakia hyväksymässä.

Kun puhutaan ensimmäisestä tavoitteesta, on aina syytä muistaa, että meillä maassamme parhaillaan työskentelee valtiosääntökomitea, jonka on saatava esitys perustuslain muuttamiseksi kuluvan vuoden aikana. Me tiedämme hyvin ne tavoitteet ja odotukset, mitä kumoukselliset piirit tälle työlle asettavat. Jotka eivät sitä tiedä, minä kehotan heitä lukemaan sosialidemokraatti Antero Jyrängin vuonna 1971 ilmestyneen kirjan "Valta ja vallansiirto". Kenen etujen mukaisia tällaiset pyrkimykset ovat, tarvitsee vain katsella ympärilleen. Eivät ainkaan Suomen kansan. Kyseessä on kauppa, jonka yhteydessä kansalta riistetään sen kaikkein tärkein oikeus, sen ainoa mahdollisuus vaikuttaa asioihin eli äänioikeus. Tämä sisäl-

tää jatkuvuuden perusteella sen, ettei laki tule jäämään ainutkertaiseksi. Ovi on avattu. Seuraavalla kerralla se on helpompi. Näin ollen tämä sisältää diktatuurin siemenen. On muistettava, miten kävi Rooman vallan aikana, kun Caesarin, Crassuksen ja Pompeijuksen triumvi-raatti purkautui. Tällöin kai ensimmäisen kerran säädettiin poikkeuslaki. Poikkeuslaista tuli tämän jälkeen tapa, joka johti Roomassa diktatuuriin.

Ei voi välttyä siltä, että meilläkin jo suhtaudutaan väheksyen kansan mielipiteeseen. Olen pannut merkille eräiden poliitikkojen, jopa varsin tunnettujenkin, pilkallisia naureskeluja kansalaisten julkilausumille, adresseille ja vetoomuksille, joilla he haluavat tuoda esille huolestumisensa omien perusoikeuksiensa polkemisesta. Tämä on vaarallista suhtautumista. Kannattaisi yksinomaan tämän seikan toteamiseksi siirtää tämän lain käsittelyä muutamalla päivällä, että kansalaiset näillä adresseilla, näillä vetoomuksilla, jotka ovat parhaillaan muotoutumassa, voisivat konkreettisesti osoittaa meille täällä mielipiteensä (Ed. Ehrnrooth: Tarkoitus on estää tämä!).

Mikä on myös olennaista tässä kaupassa, on vaakakupeissa olevien asioiden erilaiset painot. Toisessa vaakakupissa on yhteiskuntamme tärkein asia, perustuslaki. Mitä on toisessa vaakakupissa? Sitä ei meille ole pystytty sanomaan, ja olen vakuuttunut siitä, että sitä ei pystytty meille sanomaan tämän lain käsittelyn aikana. On huhuja, on vihjailuja, ei muuta. Siis asiassa, josta ei saa kauppa tehdä, tehdään kauppa puhtailla kuvitelmillä.

Ed. Kortesaalmi: Herra puhemies! Tänään 9 päivänä tammikuuta 1973 puolen päivän maissa eduskunnan kirjaston lukusalissa oli joukko eri puolueiden kansanedustajia ja sanomalehtimiehiä kuuntelemassa, kun tasavallan presidentti Urho Kekkonen sanoi pääministeri Sorsalle ja tämän seuralaisille suostuvansa puoluejohtajien pyyntöön tulla poikkeuslailla valituksi vielä kerran tasavallan presidentiksi. Eduskunnan lukusalissa saattoi tuolloin panna merkille, että eri puolueiden kansanedustajilla niin kuin myös sanomalehtimiehillä oli todella naurussa ja hymyssä pitelemistä heidän kuunnellessaan presidentti Kekkonen selittelyä poikkeusvalintaan suostumisensa syistä ja taustatekijöistä. Tämä osoittaa, että täällä eduskunnassa ei enää edes yritetä peitellä sitä, että maassamme ja eduskunnassamme eletään harvi-

naisen ala-arvoista presidenttinäytelmää. Vieläpä eräs kommunistinen kansanedustaja sanoi ja naureskellen huomautti tuolloin, että tässä hän istuttiin kuin konsanaan seuroissa Jumalan sanaa kuuntelemissa. Nämä esimerkit tämän päivän eduskuntatunnelmista osoittavat sen näytelmän arvottomuuden syvyyden, mitä me presidentti Kekkonen hallitsemassa nyky-Suomessa olemme kokemassa.

Mutta on olemassa toisenlaistakin henkeä vielä tässä maassa. Yli koko maan ja yli kaikkien puoluerajojen on käynnistynyt laaja presidentti Kekkonen poikkeuslakia vastustavan kansalaisadressin allekirjoittaminen. Tämä kansalaisadressi tullaan osoittamaan tasavallan presidentille ja eduskunnalle ja tässä adressissa sen allekirjoittaneet Suomen kansalaiset ilmaisevat kantanaan, että Suomen tasavallan presidentin vaalissa on ehdottomasti noudatettava hallitusmuodon määräämää vaalimenettelyä, joka turvaa kansalaisen oikeuden äänestää. Jotta laillinen meno tässäkin toteutuisi, allekirjoittajiksi käyvät vain vuonna 1954 tai sitä ennen syntyneet.

Maassa on eduskunta, presidentti ja hallitus, joiden asiana olisi valvoa valtiosääntöä ja perustuslaillista menoa tässä maassa. Kun näin ei ole siis tapahtunut, on yleinen kansalaismielipide yli koko maan ja yli puoluerajojen käynnistynyt, ja tällä kansalaisadressilla kansa, äänioikeutetut valitsijat yli puoluerajojen koko maassa haluavat opettaa presidentille, eduskunnalle ja hallitukselle perustuslaillista menoa ja käytäntöä. Erityisesti kansalaiset haluavat muistuttaa nyt tämän tapahtuman keskipistettä presidentti Kekkonesta siitä hallitusmuodon 24 §:ssä olevasta juhlallisesta vakuutuksesta, jossa tasavallan presidentti, jonka Suomen kansa on valinnut presidentiksi, vakuuttaa, että hän presidentintuomissaan tulee vilpittömästi ja uskollisesti noudattamaan ja voimassapitämään tasavallan valtiosääntöä ja lakeja sekä kaikin voimin edistämään Suomen kansan menestystä.

Suomen maaseudun puolue on alusta alkaen vaatinut kansanvallan laajentamista ja suoraa kansanäänestystä presidentinvaalissa. Siksi olemme koko SMP:n eduskuntaryhmä yksimielisesti jättäneet eduskunnalle rinnakkaislakialoitteen tasavallan presidentin valitsemiseksi suoraa ja välitöntä kansanäänestysmenettelyä käyttäen.

Herra puhemies! Täällä on ehditty puhua fasismin ilmenemismuodoista tämän päivän Suomessa ja uusdemokratiaista. Uusdemokratiaa

on todella ollut myös täällä eduskunnassa havaittavissa mm. siinä, että kun täällä käsiteltiin presidentti Kekkonen allekirjoittamaa puoluetukilain muutosta, niin mm. minun puheenvuoroni keskeytettiin, kun arvostelin lujasti ja voimakkaasti tasavallan presidenttiä ja hänen ryhtymyksiään ja luonteenpiirteitään. Minusta tämä ei ole kansanvaltaisen menon mukaista, varsinkin jos vertauskohdaksi otetaan monia suurvaltoja, kuten esimerkiksi Ranska ja Yhdysvallat, joissa todella jopa kadun mies voi arvostella tasavallan presidenttiä hyvinkin voimakkaasti.

Herra puhemies! Kun tätä poikkeuslakihankeetta on tänä päivänä joutunut seuraamaan täällä eduskunnassa, niin on tullut havainneeksi, että kysymys todella näyttää olevan eräänlaisen pikakaappauksen toimeenpanosta. Tarkoituksena näyttää olevan viedä tämä asia läpi nopeasti ja huomiota herättämättä, eräänlaisena välihuutojuttuna eduskuntaproseduurissa. Tätä ei voida hyväksyä. Emme voi hyväksyä sitä, että jonkinlaisen hämäryyden ja valheellisen pelottelun avulla pyritään ajamaan eduskunnassa kiireellisesti läpi muutamassa päivässä tällainen poikkeuslaki, vaikka maassa ei ole sotatilaa eikä muutakaan poikkeustilaa (Ed. Ehrnrooth: Lämmin talvi vain!).

SMP:n eduskuntaryhmä on jo useita kertoja julkisuuteen ilmoittanut yksimielisesti, että se vastustaa jyrkästi ja loppuun saakka poikkeuslakimenettelyä presidentinvaaleissa, ja me toivomme Suomen kansalta tukea yli puoluerajojen tässä oikeustaistelussamme kansanvallan ja kansalaisten luovuttamattomien perusoikeuksien puolesta. Mutta korostan, herra puhemies, sitä että tässä vakavassa asiassa tarvitaan riittävästi aikaa tämän poikkeuslakimuutoksen käsittelemiseen.

Herra puhemies! Jo puoluetukilain muutoksen yhteydessä totesin niin kuin totesivat muutkin SMP:n eduskuntaryhmän jäsenet, että puoluetukilain muutos ja tämä presidentin poikkeuslakisuunnitelma kytkeytyvät saumattomasti yhteen. Tässä yhteydessä on siis toteutunut se, mitä SMP:n rehellinen virallinen linja osasi jo ennustaa. SMP:ltä on puoluetukirahoilla hoidettu 12 kansanedustajaa toisten puolueiden tarkoituksiin sekä nykyisen presidentin poikkeusvalinnan taakse. On syytä torjua jyrkästi se suurelle yleisölle luotu kuvitelma, että uusi SMP:stä eronneiden kansanedustajien perustama puolue SKYP muka noudattaisi Suomen maaseudun puolueen peruslinjoja eduskuntapo-

litiikassa. Useita viikkoja jopa kuukausia SMP:stä lähteneet 12 kansanedustajaa ilmoittivat julkisuuteen, että he ovat SMP:n ohjelman takana. Käytännössä täällä eduskuntaratkaisuissa tämä asia ei kuitenkaan ole näin ollut, vaan useilta ratkaisevilta osiltaan tämä 12:n kansanedustajan ryhmä on menetellyt aivan päinvastoin kuin mitkä ovat Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmän ja puolueen toiminta- ja peruseriaatteen. (Ed. V. Venamo: Raha on voitannut periaatteen!).

Tärkeimpiä peruseriaatteita, joita Suomen maaseudun puolue on noudattanut ja joiden avulla se on saanut kaksikin suurta eduskuntavaalivoittoa, on puolueen jyrkkä kielteinen suhtautuminen puoluetukiaisiin kaikissa muodoissaan niin täällä eduskunnassa kuin kunnallisellakin tasolla. SMP siis vastustaa puoluetukea, mutta tämä uusi ryhmittymä, 12:n kansanedustajan ryhmittymä kannattaa puoluetukea, niin kuin on todettu täällä äänestyksissä. SMP vastustaa kaikenlaisia poikkeusvaalimenettelyjä ja haluaa kansanvallan runsasta laajentamista, mutta tämä uusi puolue hyväksyi poikkeusvaalimenettelyn presidentti Kekkonen vallan edelleen turvaamiseksi. Kolmanneksi SMP sekä puolueena että eduskuntaryhmänä on myös antanut selvästi ymmärtää, että myös presidentin henkilökysymyksessä olemme eri mieltä (Min. Virolainen: Kukas se teidän ehdokkaanne on?) ja olemme tulki valmiit päästämään jo yli 40 vuotta politiikassa työskennelleen presidentti Kekkonen eläkeläisen ja muistelman kirjoittajan tempoilemattomaan rauhaan monien muiden jo varttuneempien valtiomiesten kintereillä.

Ed. Westerholm: Herra puhemies! Eduskunta on saanut käsiteltäväkseen poikkeuslakiesityksen presidentti Urho Kekkonen toimikauden jatkamista silmällä pitäen. On kulunut suunnilleen vuosi siitä, kun nykyinen ulkoministeri Ahti Karjalainen teki eräässä puheessaan ehdotuksen presidentti Kekkonen pikaiseksi uudelleenvalinnaksi. Kieltää kai ei voi, etteivätkö kansalaisten reaktiot olleet välittömästi verrattain hämmästeleviä, sillä jokainenhan tiesi, että presidentinvaaleihin oli silloin vielä aikaa runsas pari vuotta. Keneltäkään ei tietenkään voida evätä tällaista aloitteentekoa. Onneksi tasavallassamme vielä vallitsee puhe- ja sanavapaus ainakin määrättyyn rajaan saakka. Enkä usko kaikkien kansalaisten aluksi edes tajunneen, mistä oikein oli kysymys. Onhan

kansamme piirissä sitä paitsi huomattava määrä kansalaisia, jotka tukevat presidentti Kekkonen edelleenvalintaa tasavaltamme päämieheksi. Arvelen, että kansalaistemme reaktiot vasta siten, kun saatiin tietää ryhdyttävän poikkeusmenettelyyn, muodostuivat hämmästelevistä vastustaviksi. Merkitsihän poikkeusmenettelyn soveltaminen muodossa missä tahansa sitä, että kansalaisilta riistettäisiin oikeus vapaissa vaaleissa lausua mielipiteensä siitä, kenet he haluat valita maan presidentiksi.

Viime aikoina olen eräitten kansamme johtavien poliitikkojen suusta saanut kuulla, ettei kansalla näissä asioissa olekaan riittävästi harkintakykyä. Olen tällöin itsekin joutunut melkoisen hämmingin valtaan, kun tähän saakka olen kuvitellut, että maassamme pyritään noudattamaan kansanvaltaisia periaatteita aina maamme korkeimpia elimiä myöten. Tosin ymmärrän, että kansanvallalla tarkoitetaan eri puolueissa eri asioita; tarkoittavathan kansandemokraatit mm. kansanvallalla yhden puolueen valtaa. Olen kuitenkin tähän asti uskonut siihen, että kaikki muut maassamme suuret ja pienetkin puolueet ovat kansanvallasta ja demokratiasta puhuessaan tarkoittaneet sitä, että kansalla todella on myös oikeus meidän maassamme lausua mielipiteensä. Nyt tämä uskoni on kuitenkin saanut melkoisen kolahduksen. Nyt olen joutunut kokemaan sen, ettei perustuslain hengen mukaisille menettelyille anneta kovinkaan suurta painoa, kunhan tarkoitus vain saavutetaan. Sanoivathan muinaiset jesuiitatkin: tarkoitus pyhittää keinot. Minulle henkilökohtaisesti ja puolueelleni tämä ajattelutapa on kuitenkin täysin vieras.

Kun Kristillisen Liiton kanta on niin sanomalehdistössä kuin radiossa ja televisiossa pyritty välittämään Suomen kansalle, on vähän väliä koetettu yhdistää liittomme kanta myös presidentin henkilökysymykseen. Onpa arvoisa pääministerimmeekin eräässä haastattelupuhevuorossa koettanut vihjaista Kristillisen Liiton kannanotoillaan asettuvan puheenjohtaja Venamon ehdokkuutta kannattamaan. On varsin valitettavaa, että tällä tavalla on jatkuvasti arvailulla ja väitteitä heittämillä ohitettu se ainoa totuus, joka on ollut liittomme ohjenuorana sen ottaessa kantaa presidenttikysymykseen, ja se totuus on tämä: Kristillinen Liitto ei voi hyväksyä perustuslain hengen vastaista poikkeusmenettelyä presidentinvaalissa aikana, jolloin olosuhteet eivät ole millään tavalla poikkeukselliset. Jos edes yksi tosiasia olisi

mainittu, jolla poikkeuksellisuutta olisi voitu puolustaa, liittomme olisi varmasti tarkoin harkinnut asiaa uudelleen.

Kerta kerran jälkeen liittomme johtavat elimet on koottu asiasta keskustelemaan ja päättämään, mutta yhteenkään tällaiseen päätöksen-tekotilaisuuteen emme ole saaneet faktoja esitettäväksi, joilla asian poikkeuksellista käsitelyä ja siis poikkeusmenettelyn noudattamista olisi voitu ottaa kunnolla edes harkittavaksi. Näin Kristillisen Liiton kaikki puolue-elimet, lähtien sen hallituksen työvaliokunnasta aina sen korkeimpaan puoluekokousten väliajoilla toimivaan päättävään elimeen, puoluevaltuuskuntaan saakka, ovat käytännöllisesti katsoen täysin yksimielisesti asettuneet vastustamaan poikkeusmenettelyä presidentinvaalissa.

Torjuakseni vielä sen, että Kristillinen Liitto olisi käsitellyt asiaa henkilötasolla, tahdon todeta, ettei viimeisessäkään puoluevaltuuskunnan kokouksessa, joka pidettiin tammikuun 6 päivänä, olisi edes voitu puolueen sääntöjen mukaan ottaa kantaa presidentin henkilökysymykseen, vaan todettiin, että mikäli henkilökysymystä aiotaan käsitellä ja ratkaisu siitä tehdä, on presidentin henkilökysymys valmistettava ensin puolueen hallituksen työvaliokunnassa, sitten puoluehallituksessa ja edelleen puoluevaltuuskunnassa, joka sitten tekisi esityksen puolueen korkeimmalle päättävälle elimelle eli puoluekokoukselle. Poikkeustapauksessa ja erittäin tärkeästä ratkaisusta kyseen ollen voidaan liiton sääntöjen mukaan kutsua koolle ylimääräinen puoluekokous. Kun kuitenkin mitään poikkeuksellisia olosuhteita ei ole voitu todeta olevan olemassa, ei liittomme puoluevaltuuskunta katsonut edes aiheelliseksi tässä vaiheessa kutsua koolle ylimääräistä puoluekokousta, jota ennen asia luonnollisestikin olisi henkilökysymyksen osalta pitänyt valmistella edellä mainituissa puolueen johtoeleimissä.

Olen sanottua asiaa käsitellyt näin laajasti, jotta kaikki turhat spekuloinnit liiton henkilökysymykseen ottamasta kannasta olisi perusteellisesti torjuttu. Edellä sanotusta johtuu myös, että liittomme johtoelinten kannanotoissa ja julkilausumissa on todettu, ettei liittomme ole ottanut kantaa istuvan presidentin puolesta eikä häntä vastaan. Tähän sopinee lisätä, ettemme liittossamme tälläkään hetkellä edes tiedä, kuinka moni liittomme jäsenistä on nykyisen tasavallan presidentin uudelleen valinnan kannalla ja kuinka moni on oman ehdokkaan asettamisen kannalla, joka viimeainittu

vaihtoehto on eräs liittomme puoluevaltuuskunnan aikaisemmin antama suositus.

Liittomme on näkemässä nimenomaan, että kansalaisiltamme riistetään täysin normaaleissa olosuhteissa heille kuuluva perustuslaillinen oikeus. Tätä me Kristillisenä Liittona olemme olleet vastustamassa.

Moni on sanonut, että meidän tulee sallia poikkeus vain juuri tässä nyt esillä olevassa tapauksessa. Tähän on kyllä vakavasti huomautettava, että presidentinvaalit vuodesta 1956 lähtien ovat tavalla tai toisella jo nyt olleet poikkeukselliset. Nyt olemme vain ajautumassa ilmeisesti lopullisesti poikkeuksellisiin vaaleihin, sillä yhtäaikaahan on vireillä valtiosäännön uudistaminen. Ja tunnettuahan on, että valtiosääntöä pyritään uudistamaan siten, että tasavallan presidentin vaalit suoritetaan pysyvästi eduskunnan toimesta. Tällöin se vallan kolmijakoisuus: presidentinvalta, tuomiovalta ja eduskunnan valta, joka perustuslaissamme vielä tällä hetkellä vallitsee, alkaisi lopullisesti murentua. Kun samaan aikaan on voimakkaasti pyritty korostamaan sitä, että eduskunnan tulisi määrääjäksi valita maamme tuomaristo, ollaan todella nykyisestä vallan kolmijakoisuudesta voimakkaasti siirtymässä vallan keskitykseen. Tämä ei Kristillisen Liiton mielestä suinkaan ole kansanvallan lisäämistä, vaan nimenomaan kansanvallan kaventamista.

Kristillinen Liitto uskoo vielä tänä päivänä, että laajat kansalaispiirit maassamme toivovat todella laajaa kansanvaltaa. Jos valta todella keskitetään, mihin nykyiset pyrkimykset tuntuvat viittaavan ja mihin presidentinvaalin siirtämisellä eduskunnan ratkaistavaksi myös pyritään, juuttuu valta todella vähitellen vain suurten puolueitten ja sielläkin vain joittenkin yksityisten johtohenkilöiden käsiin. Eikö tämä suuntaus johda kansanvallan romuttamiseen ja sen hautaamiseen? Tätä ei Kristillinen Liitto voi eikä tahdo hyväksyä, ja se tietää, että Suomen kansa vielä tällä hetkellä uskoo itsenäisyyteensä ja mahdollisuuksiinsa saada vaikuttaa asioiden hoitoon omassa maassamme. Kristillinen Liitto pitää siis lujasti kiinni siitä, että maassa noudatetaan voimassaolevia lakeja ja nimenomaan tässä asiassa, joka tärkeidessään on aivan omaa erikoisluokkaansa.

Tässä yhteydessä en voi olla puuttumatta myös siihen, että hallitusvaltamme vuosi vuodelta yhä suuremmassa ja suuremmassa määrin pyrkii niputtamaan asioita yhteen. Presidenttikysymyksen tiimoilla on esitetty milloin

mitäkin väitteitä. Ehkä maamme vahingoitavimpia ovat väitteet, että maamme ulkopoliittinen asema tulisi vahingoittumaan, elleimme hyväksy presidentinvaalissa nyt poikkeusmenettelyä. Saamieni tietojen mukaan kansamme näkemys ulkopoliitikasta on täysin yksimielinen, enkä usko, että yksikään maamme poliitikko tai tuleva presidentti haluaisi millään tavalla vaarantaa maamme ulkopoliittista asemaa. Tässä on mielestäni todettava, että jos jotain vahingontekoa ulkopoliittisesti maassamme nykyisin tapahtuu, se kyllä tapahtuu pääasiassa oman taitamattoman tai joissakin tapauksissa myös tarkoituksellisen toiminnan kautta. Jos maamme joutuu ulkopoliittisesti silmätikuksi, se kyllä johtuu kokonaan siitä myrskystä, joka on syntynyt vesilasissa eli maamme rajojen sisäpuolella omien poliitikkojen ansiosta, eikä lainkaan siitä, mitä maamme ulkopuolella tapahtuu. Elämmehän tällä hetkellä rauhan edistämiseen tähtäävien kokousten aikaa sekä ETYK:in että IPU:n merkeissä, ja tällöin tuntuvat käsittämättömiltä edellämäinunlaiset väitteet.

Herra puhemies! Tahdon lopuksi todeta, että Kristillisen Liiton kanta kyseessä olevassa asiassa sävyttyy yksinomaan niistä monista laajoista taustatekijöistä, joista joitakin olen tässä lyhyessä puheenvuorossani halunnut tuoda esille. Korostan vielä, että kyseessä olevalla poikkeuslailla Suomen kansalaisilta kielletään mahdollisuus lausua mielipiteensä siitä, kenestä tulee maamme seuraava presidentti, ilman että mitään konkreettista syytä olisi mainittu, miksi tämä oikeus heiltä on riistetty. Kiitoksia.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Tämä on häpeän hetki Suomen eduskunnan historiassa. Eduskunta, joka ei ole saanut valtakirjaa toimittaa tasavallan presidentin vaalia, on nyt hyväksymässä tasavallan presidentin lailla tapahtuvaa poikkeusvaalia. Hallitus on tällä esityksellä omaksunut sen kannan — näin on hallituksen esitys ymmärrettävä — että Urho Kekkonen ei tule valituksi presidentiksi normaaleissa vaaleissa, ei ainakaan sillä suurella enemmistöllä, jonka hän vaatii itselleen.

Hallituksen puolesta kukaan ei ole täällä vaihtunut esittelemään näinkään tärkeätä esitystä. Hallituksen esityksen perustelut ovat niin köyhiä, että missään muussa parlamentaarisesti hallitussa maassa ei voitaisi ajatella, että kehdattaisiin tuoda eduskuntaan näin hatarasti, näin kestävästi perusteltua esitystä. Olen

toivonut, että hallituksen puolesta oikeusministeri olisi käyttänyt puheenvuoron ja vastannut niihin kysymyksiin, jotka hänelle täällä on kohdistettu. Mutta hän pysyy poissa, samoin kuin hallituksen muutkin jäsenet. Asia on niin kiipeä, että sitä ei edes eduskunnalle, puhumattaakaan Suomen kansasta, selitetä.

Jotta hallitus saisi aikaa tulla toisiin ajatuksiin, saisi aikaa miettiä, mitä se on tekemässä, aion pyytää, että esitys pantaisiin pöydälle. Siihen on muitakin syitä. Eduskunta on saanut tänään tämän esityksen pöydälle. Sitä ei ole edes pantu jaettuun kirjalliseen päiväjärjestykseen, vaan asia on yritetty salakuljettaa valiokuntaan. Tässä asiassa on meillä, jotka seisomme perustuslain kannalla, monta näkökohtaa, joihin me haluamme perehtyä.

Minä esitänkin, herra puhemies, että tämä esitys pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Ensimäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia lausumaan mielensä pöydällepanon ajasta.

Maa- ja metsätalousministeri Haukipuro: Herra puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

Ed. Rainio: Herra puhemies! Kannatan ed. Ehrnroothin tekemää ehdotusta.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Kannatan ed. Haukipuron tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Ehrnrooth ed. Rainion kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon. Tämä on ed. Ehrnroothin ehdotus. Vastoin tätä on ed. Haukipuro ed. Saarisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon. Kutsun tätä ed. Haukipuron ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Haukipuron ehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Ehrnroothin ehdotus hyväksytty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aalto, Ahde, Ajo, Alenius, Antila, Aro, Asunmaa, Borg, Breilin, Eskelinen, Eskman, Flinck, Forsman, Gestrin, Granvik, Haapasalo, Haukipuro, Hemmi, Hokkanen, Holkeri, Honkonen, Hostila, Huurtamo, Hykkäälä, Hyvönen, Häggblom, Häkämies, Jokela, P. Jokinen, Juvela, Järvenpää, Kaarna, Kainulainen, Kaipainen, Kalavainen, O. Kangas, Kantola, Ahti Karjalainen, Aino Karjalainen, Karpola, Kivistö, Knuuttila, Kock, T.T. Koivisto, Korpinen, Koskenniemi, Koskinen, Kurppa, Laine, Laitinen, Lankinen, Lepistö, Liedes, Liikanen, Lillqvist, Linkola, H. Linna, L. Linna, Lottanen, Luja-Vepsä, Mustonen, Myyryläinen, Mäkelä, Männistö, Mänttari, Nevalainen, Niemelä, E. Nieminen, N. Nieminen, Niinikoski, H. Niskanen, Paasio, Paasivuori, Pajunen, Pekkala, Pihlajamäki, Pulkkinen, Rantala, Remes, Ronnell, Ruokola, Rytönen, Räsänen, Saarinen, Salama, Salla, Salmi, Salmivuori, Salolainen, Sandelin, Seppä, Sigfrids, Siikaniemi, Sileäkangas, Sinisalo, Sorsa, Stenbäck, Suokas, Suorttanen, Sutinen, Söderman, Tiekso, Tikka, Tikkanen, Tuominen, Väinö Turunen, Tähkämaa, Uusitalo, Weckman, H. Westerlund, S. Westerlund, Vilmi, Virolainen, Voutilainen, Väyrynen, Äsvik ja Ääri.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Asunta, Ehrnrooth, Häikiö, Junnila, Katajavuori, Kauppi, Kortessalmi, Laatio, Lattula, Lemström, Lähteenmäki, Mäki-Hakola, Nikkilä, Procopé, Rainio, Ronkainen, Sainio, Veikko Turunen, Vainio, Vaittinen-Kuikka, Vartia, P. Vennamo, V. Vennamo ja Westerholm.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ahonen, Aitio, Björklund, Friberg, Helle, Hetemäki, Huotari, Härkönen, Ilaskivi, Jaatinen, A.-L. Jokinen, Juntumaa, Järvisalo-Kanerava, R. Kangas, Karhuvaara, Karkinen, Kohtala, T. M. Koivisto, Koppanen, Lehmonen, Lehtinen, Lindeman, Loikkanen, Martikainen, Mat-

tila, Miettinen, Mykkänen, Mäki, Mäkinen, E. Niskanen, Pekkarinen, Pohjonen, Poutanen, Puhakka, Raatikainen, Rekonen, Saarto, Saimo, Salmenkivi, Salo, Saloranta, Saukkonen, Sundqvist, I. Suominen, S. Suominen, Taipale, Tallgren, Tamminen, Tarjanne, Teir, Tiilikainen, Toivanen, Tuomioja, Tupamäki, Työläjärvi, Viikmaa, Vilponiemi ja Voutilainen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 58.

Eduskunta on hyväksynyt ed. Haukipuron ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksen 1) asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille jaettu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 voitaneen nyt esitellä pöydällepanoa varten.

Hyväksytään.

Ehdotuksen laiksi maataloustulosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 31 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti eduskunnan huomenna pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.

Täysistunto lopetetaan kello 19.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Olavi Salervo.

135. Tiistaina 9 p. tammikuuta 1973

kello 20.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia.

Ainoa käsittely:

- 1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1973 3448
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68; hallituksen esitys n:o 159; rah.al. n:ot 1—1312.

Esitellään:

- 2) Hallituksen esitys n:o 247 laiksi Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta 3427

Puhetta johtaa toinen varapuhemies L ä h t e e n m ä k i.

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka ottivat osaa edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Muutos päiväjärjestykseen.

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että ensin käsitellään päiväjärjestyksen 2) asia.

- 2) Ehdotuksen laiksi Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 247 esitellään valiokuntaan lähettämistä varten.

Siv.

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sa a r i n e n: Herra puhemies! Sen johdosta, että kommunistista puoluetta ja kommunisteja on kunnioitettu täällä alkaneessa keskustelussa, katson aiheelliseksi lausua muuttaman sanan.

Mitä ensinnäkin Suomen kommunistiseen puolueeseen tulee, niin se ei ole mikään "tuulihattujen" puolue. Teimme hyvin harkitun ratkaisun vuonna 1956, jolloin nykyinen tasavallan presidentti ensimmäisen kerran valittiin tehtävänsä silloin yhden äänen enemmistöllä (Ed. Ehrnrooth: Se muistetaan!). — Minä tiedän kyllä, että se muistetaan oikeiston taholta (Ed. Ehrnrooth: Kyllä!). Nyt kuitenkin Suomen kansan suuri enemmistö on sillä kannalla, jolla me olimme vuonna 1956 (Oikealta: Kuka kansasta puhuu nyt!), ja siihen on olemassa hyvin vakavat perusteet. Maamme suhteet ulkovaltoihin, erityisesti Suomen ja Neuvostoliiton väliset suhteet, ovat kehittyneet erittäin myönteisesti. Kaikilla tahoilla, lukuun ottamatta meidän äärioikeistoamme, sille annetaan yleinen tunnustus (Ed. Ehrnrooth: Mitä Liimainen äsken kirjoitti?). Kun on väitetty, että tässä asiassa kiirehditään, niin palautan vain mieliin, että tätä asiaa on harkittu, pohdittu ja jauhettu ainakin noin vuoden ajan, siitä lähtien ainakin jolloin nykyinen ulkoministeri teki tunnetun julkisen ehdotuksensa. Siis kiirettähan tällä asialla ei ole.

Mitä sitten kansanvaltaan tulee, niin toteaisin, että tilanne on nyt se, että kaikki puolueet lukuun ottamatta ed. Vennamon puoluetta ja kristillistä liittoa ovat henkilöön nähden yhtä mieltä. On hyvin muodollista vedota nyt sitten perustuslakiin ja siltäkin osin väärin, kun väitetään, että syrjäytetään perustuslaki, sillä jos nyt mentäisiin varsinaisiin valitsijamiesvaaleihin, niin ehdokkaita todennäköisesti olisi kaksi, sikäli kuin tasavallan presidentti, nykyinen presidentti siihen suostuisi (Min. Virolainen: Presidentti ei suostuisi!), siis kaksi ehdokasta: ed. Vennamo ja nykyinen presidentti. Ja jokainen käsittää, että vaaleista tulisi farssi. Ei pidä siis vedota pelkkiin muodollisuuksiin silloin, kun tosiasiat ovat sellaiset kuin ne tällä kertaa ovat (Ed. Ehrnrooth: Kommunistisissa maissahan vaalit farsseja ovat eivätkä Suomessa!). Jos tilanne olisi todella toisenlainen, niin mekin olisimme tässä asiassa sillä kannalla, että normaalit vaalit olisi suoritettava.

Mitä sitten siihen kritiikkiin tulee, jota ed. V. Vennamo kohdisti tasavallan presidenttiin hänen ollessa tänään estynyt osallistumasta valtioneuvoston istuntoon, niin minun mielestäni ed. Vennamon, jos hän olisi ollut yhtä fiksu, olisi ollut syytä olla hiljaa tässä istunnossa, koska kysymys on myöskin hänen henkilökohtaisesta asiastaan (Ed. V. Vennamo: Siis lakia ei tarvitse noudattaa!). — Lakia tässä noudetaan, nimenomaan lakia.

Ed. V. Vennamolle haluaisin vielä huomauttaa, että hänellä ei ole mitään syytä huolestumiseen meidän osaltamme. Meitä ei tulla missään tapauksessa tässä asiassa vetämään huulesta. Meillä on oma itsenäinen asenteemme EEC-kysymykseen. Me tiedämme suurin piirtein, mitkä ovat tasavallan presidentin ajatukset, joita hän aikaisemmin on tässä markkina-asiassa julkisuudessa lausunut (Eduskunnasta: Tiedättekö tarkasti?). Me lähdemme tässä asiassa yksinomaan ulkopolitiikan kokonaisuudesta, jossa tietysti EEC-kysymyksellä on merkittävä osuus. Me tulemme jatkamaan taisteluaamme EEC-sopimusta vastaan riippumatta siitä, mikä on tasavallan presidentin lopullinen kanta ja ratkaisu tässä asiassa.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarinen sanoi, että tänä päivänä Suomen kansan suuri enemmistö on presidenttiasiansa samalla kannalla, josta Suomen kommunistinen puolue jo vuonna 1956

teki harkitun ratkaisun. Jos näin on, minkä takia sitten pelätään kansan äänen kysymistä. Se on juuri se, että epäillään ilmeisesti, että tämä kansan enemmistö ei olekaan ollenkaan niin suuri kuin täällä väitetään. Sitä paitsi demokratiaan nyt kuuluu sekin, että vaalit pidetään siitä huolimatta, vaikka jonkun gallupin tutkimukset näyttävät todennäköisen vaalituloksen. Yhdysvalloissa oli juuri presidentinvaalit ja alusta alkaen tiedettiin, että Nixon voittaa, mutta ei siellä ollut ketään idioottia, joka olisi ehdottanut, että vaaleja ei tästä syystä pidetä.

Ed. Saarinen sanoi vielä, että vaaleista tulisi näissä oloissa farssi. Kyllä kai ed. Saarinen myöntää, että myös tässä on aika paljon farsin piirteitä, siinä että presidentti on puolentoista tunnin ajan — vai oliko se vielä vähemmän — mukamas estyneenä hoitamasta virkaansa. Ja kun ed. Saarinen sanoi, että Suomen kommunistinen puolue ei ole mikään tuulihattujen puolue, tässä presidenttiasiansa se on kyllä tuuliviiripuolue, sillä tasavallan presidentti on nyt puolentoista vuoden aikana neljä kertaa vaihtanut kantaansa ehdokkuutensa suhteen. Hän vaihtaa tässä asiassa kantaa yhtä usein kuin jollakin köyhällä on mahdollisuus vaihtaa päitää.

Ed. Honkonen: Herra puhemies! Oikeiston taholta on useampaan otteeseen todettu, että kansalaisilta riistetään täysin normaaleissa olosuhteissa heille kuuluva oikeus äänestää. Tässä ei nyt kyllä minun nähdäkseni asianlaita aivan tällä tavalla ole, sillä kokoomuspuolue muistaakseni yksimielisesti vuonna 1949 hyväksyi täysin vastaavanlaisen menettelytavan. Silloin se kariutui, mutta kokoomuspuolue oli joka tapauksessa vielä viisi vuotta sodan päättymisen jälkeen tällaisella kannalla. Ja ellen väärin muista, niin myöskin silloinen maalaisliitto teki samanlaisen päätöksen, ja tietäkseni ed. V. Vennamo kuului v. 1949 maalaisliittoon. Minä toivon nyt, että ed. Vennamo vain ei sano, että hän oli niihin aikoihin ulkomailla.

Ed. V. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On mielenkiintoista todeta, että täällä hallitusta ja Kekkos-rintamaa edustavat kommunistisen puolueen puheenjohtaja ja SKDL:n kansanedustajat. Toisin sanoen, se antaa oikean kuvan siitä, missä isännät ovat ja mikä on linja. Haluaisin todeta, että kun mi-

nun persoonaani kosketeltiin, minä en ole antanut SMP:n puoluekokoukselle suostumusta ehdokkuudesta, mutta kannatan puoluekokouksen päätöstä, koska sen tehtävänä oli turvata, että kansanvaltaisessa maassa suoritetaan lailliset presidentinvaalit, joissa kansa päättää kuka valitaan. Nyt te kaappaatte kansalta pois tämän oikeuden. Näin paljastuu teidän hämmästyttävä menettelyenne sitä enemmän. (Ed. Honkonen: Ed. Vennamo ei vastannut meille!)

Ed. Rainio: Herra puhemies! Mitä ankarimmat ovat jonkin lain synnytysspoltteet, sitä äkillisemmin uusi tulokas putkahtaa eduskunnan pyöreään saliin (Min. Virolainen: Niinhän se aina käy!). Voi käydä niin kuin nyt, että synnytys sattuu peräti tukalaan aikaan kesken työteliästä budjettikäsitteilyä. Huolimatta miltei vuoden mittaiseksi venähtäneestä odotusajasta tämä laki kuitenkin näyttää peräti keskoselta sekä kokonsa että sisältönsä puolesta. Se on kuitenkin vain ulkoista. Nuo kaksi pientä pykälää ovat vaarassa muuttaa historian kulkua, jos ne muuttuvat tästä pienestä paperiliuskasta todellisuudeksi. Niin on povailtu. Silti on syytä uskoa, että jos asiaa päästään todella rauhallisesti pohtimaan ja kansanedustajat jaksavat asiaan itsenäisesti paneutua, tämä paperi jää paperiksi asian ratkaisuvaiheitten jälkeen. Miksi näin? Vaikka uusi kansanedustaja vuoden aikana ennättääkin nähdä yhtä ja toista ihmeellistä politiikan kulissien takaa, silti usko terveeseen valtiolliseen järjestelmäämme ei hevin eikä äkkiä katoa. Siinä määrin valtiojärjestelmämme on kestänyt koettelemuksissa itsenäisyysmeidän ajan historiassa.

Nyt kuitenkin vahvinkin usko joutuu vakavasti koetelluksi. Joutuu kysymään, onko tosiaan demokratiassa kaikki mahdollista, myöskin antidemokratia, myöskin demokratian lopettaminen demokratian omasta toimesta (Ed. Forsman: "Demokratian itsepuolustus!"). Meillähän on muutamia vuosia puhuttu erittäin tuomitsevasti, varsinkin radiossa ja televisiossa, erään Välimeren maan valtiollisista oloista. Voi kysyä, onko tähän tuijotettu niin, ettei nähdä oman maan poliittista tilaa (Min. Virolainen: Kyllä sentään ero on suuri!), että kuvaannollisesti sanoen — ministeri Virolainen! — meille on syntymässä seitsemän poliittisen puolueen johtajien muodostama niin sanoakseni ikioma pohjoinen everstijuntta, "arktiset everstit" (Naurua. — Vasemmalta: Ed. Rainio saa jäädä Suomeen sentään. — Eduskunnasta:

Eikö se olisi arktiset professorit?). — Minä puhuin puoluejohtajista. — Siinä määrin nyt käsiteltävänä olevan lain valmisteluvaiheet osoittavat eräänlaisen hiljaisen vallankaappauksen merkkejä, jos nimittäin vallankaappauksella tarkoitetaan sitä mitä sillä on tarkoittettava, hallitusmuodon hengen vastaisia päätöksiä valtakenteitten muuttamiseksi. Sitä voi joku sanoa farsiksi. Minä sanon sitä nykyaikaiseksi hienorakenteiseksi vallankaappausyritykseksi. Sen suuntaisesta yrityksestä on nyt kysymys. Henkilökohtaisesti olen syvästi pettynyt siitä, että tasavallan presidentti ei itse pysynyt kieltäytymisessään jatkosta nähdessään tämän tilanteen, ratkaisusta, jota ennätin eräässä kirjoituksessani 16 päivänä joulukuuta nimittää suureksi valtiomiesteoksi. Sitä se olisi ollut kansamme valtiollisen terveydenhoidon kannalta. Nyt minun on todettava, että ainakin oma uskonni erääseen suureen valtiomieheen on auttamattomasti mennyt (Ministeri Virolainen: Nyt vasta!). — Nyt vasta!

Sanoin äsken, että kysymyksessä on hiljaisen vallankaappauksen suuntainen yritys. Jos joku muuta väittää, hän ei ole perillä demokratian varsinaisesta olemuksesta, sen perusluonteesta. On syytä tässä toistaa se, mitä kirjoitin asiasta vielä muutama päivä sitten:

"Kansamme keskuudessa vaistotaan laajalti, että kysymys vaalien järjestämisestä presidentin valinnassa on keskeinen poliittikaamme mittari" — päinvastoin kuin eräät ministerit olettavat, vähätellessään tätä asiaa, lisäksi nyt. — "Länsimaisen demokraattisen järjestelmän voima on siinä, että se tarjoaa kansalaisille vahvan tunnon poliittisen vallan legitimiisyydestä, laillisuudesta, koska sen käyttäjät, eduskunta ja tasavallan presidentti, on valittu yleisillä ja salaisilla vaaleilla minkään sitomatta valitsijain mielipiteen vapautta. Siten yhteiskunta on "oma". Työ sen piirissä ei ole vieraitten mahtien palvelemista vaan yhteisesti koetun isänmaan rakentamista — olkoonkin tuo isänmaan kuva joskus hyvinkin häilyvä ja hahmoton.

Demokratiassa elävän kansakunnan vahvuus riippuu kuitenkin oleellisesti siitä, miten sen valitsevat luottamushenkilöt valtiollisella tasolla, kansanedustajat ja presidentti, käyttävät sitä valtaa, joka heille siirretään eli delegoidaan vaaleissa määrääjäksi: lisätäkseenkö kansalaisten vapautta ja turvallisuutta vai kahmiakseen valtaa ja etua itselleen (Ed. V. Vennamo:

Ja kostaakseen!). Jos demokratian rappioilmiöitä, missä niitä esiintyykin, eriteltäisiin, niiden takaa paljastuisi erityisesti tämä piirre, kansalta saadun päätösvalan väärinkäyttäminen poliittikkojen oman vallan lisäämiseksi. Erityisesti sitä mukaa kuin luottamustehtävien hoitamisesta muodostuu ns. karniääripoliitikoille suoranainen ammatti, vallan yleinen luisuminen poliittisten johtajien käsiin on vaarassa lisääntyä, ellei yksi tai useampi puolue ryhdy ohjelmassaan ja käytännössä sitä torjumaan päättävästi ja valppaasti.”

Tähän on aihetta tässä yhteydessä lisätä vielä toinenkin rappion tunnusmerkki, joka tämänkin asian takaa näkyy, nimittäin poliittisen vallan pyrkimys hankkia joukkoviestinnän monopoli ja käyttää sitten joukkoviestinnän keinoja, erityisesti radiota ja televisiota, vallan saaneitten oman vallan edelleen pönkittämiseen (SKDL:n ryhmästä: Niin kuin kokoomus aikoi- naan!), ilmiö, josta kuuluisa anglosaksinen kirjailija Aldous Huxley jo varhain varoitti teok- sessaan, joka on suomennettu nimellä ”Sääli uutta sukupolvea”. Myös tämän rappioilmiön merkit ovat jo kauan olleet havaittavissa meillä. Siitähän on erityisesti syntynyt laajojen kansalaispiirien huoli radiomme ja televisiomme häikäilemättömän väärinkäytön johdosta. Ilman näiden tehokkaiden välineiden tarjoamaa pitkäaikaista mielipiteitten ja poliittisten asenteiden manipulaatiotukea ei tämä hiljaisen vallan- kumouksen yrityskään olisi voinut edetä näin pitkälle.

Kirjoitin pari päivää sitten nyt tarkasteltavan asian poliittisesta taustasta edelleen näin:

”Kansanrintamakautena vasemmiston ja kes- kustan suurten puolueitten läpiajamat puolue- lain ja vaalilain muutokset näyttävät hämmäs- tyttävän nopeasti vieneen houkutuksiin käyttää poliittista valtaa väärin. Kuten muistetaan, täl- löin luotiin puoluetukijärjestelmä, poistettiin valitsijayhdistysmenetelmä ja annettiin ehdok- kaitten nimeäminen vaaleissa puolueitten yk- sinoikeudeksi — muka käytännöllisistä syistä.

Näiden toimenpiteiden seurauksena näyttää välittömästi kasvaneen puoluejohtajien voiman- tunto, niin että he uskovat nykyisin voivansa tehdä miltei mitä tahansa lehmäkauppoja, nyky- kiehellä ”sitoa paketteja” tai ”järjestää loogis- ia yhteyksiä asioitten välille”. Ilmeisesti ar- vioidaan, että puolueiden sisäiset oppositiot ovat hoidettavissa siten, että puoluekoneistot aikanaan estävät oppositiossa olevien ehdok-

kuuden ja vaientavat nämä. Jos vielä lisäksi toteutetaan äänestyskynns, jota jo kaavullaan, viedään, ei vain jo olemassa olevilta pieniltä puolueilta, vaan myös uusilta ryhmittymiltä käytännössä kaikki toimintaedellytykset. Seu- rauksena olisi vielä kärjistyneempi puolueval- taisuus, suoranainen suurten puolueitten johta- jien yhteisdiktatuuri”, jolle äsken annoin ni- men ”arktisten everstien junta” (Eduskun- nasta: Hyvä nimi! — Everstien arktinen junt- ta!), lisään tässä.

„Näissä oloissa on ensiarvoisen tärkeää, että kansan valtiollisia perusoikeuksia valvotaan. Niinpä presidentin valinnan säilyttäminen vaa- linnan avulla kansan käsissä on tärkeääseen verr- tavalaisissa eduskunnan valitsemiseen salaisilla vaaleilla, sillä presidentillemme, sananmukai- sesti kansan ”suojelijalle”, on toki annettu ja tuleekin antaa runsaasti valtaa, jotta puolue- hajanaisuus ei pääsisi halvaannuttamaan val- tion johtamista.

Olemme tienhaarassa. Joudumme kysymään, sitoudummeko täyttä vauhtia kansanrintama- kauden mukanaan tuomaan häikäilemättömään puoluevaltaisuteen vai valpastummeko ajoissa torjumaan rappion vaarat.”

Uusi lakiesitys on vasta esittelyssä. Suuri va- hinko on jo tapahtunut; mutta onneksi on vielä aikaa. Onneksi on vielä keskustelun mah- dollisuus, ja onneksi on sentään runsaasti niitä, jotka näkevät läpi tämän ainutlaatuisen valtiol- lisen huijausyrityksen. Siihen on todella aihetta palata myöhemmin.

Herra puhemies! Toivottavasti perustuslaki- valiokunta ja sen jälkeen eduskunta vakavasti paneutuvat asiaan, kun nyt on tullut näin ainut- laatuinen tilaisuus demokratiamme perusluon- teen tarkasteluun.

Ed. Flinck (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Rainio tässä käytti sellai- sia varsin ”mietoja” sanontoja kuin vallankaap- paus ja huijausyritys ja kun täällä on tämän keskustelun aikana tuotu jo esille, että presi- dentiksi valittiin myöskin Mannerheim poik- keuslailla, ja on tuotu esille myöskin, että ko- koomus olisi ollut valmis vuonna 1949 valitse- maan myöskin Juho Kusti Paasikiven poikkeus- lailla tasavallan presidentiksi — tähän ei ole kokoomuksen taholta myöskään torjuttu — niin on tietysti aiheellista nyt sitten tietää se, onko tuolloinkin sitten ollut huijausyritys ja vallankaappaus tapahtunut tässä Suomen maas-

sa. Jos näin on, niin kokoomushan tulee nyt sitten näin myöhäisessä vaiheessa vasta todistamaan. (Ed. V. Vennamo: Naurettavaa!)

Ed. Rainio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minusta on jokseenkin törkeää historian uudelleen kirjoittamista tuoda tässä yhteydessä esiin marsalkka Mannerheimin nimi ja vuoden 1944 jälkikesän tapahtumat. Totean, että tällä hetkellä Suomen kansan miehet eivät ole korsussa ja naiset eivät ole pommisuojoissa. Nyt on tilanne aivan toinen kuin se oli siinä poikkeustilassa, jossa me elimme historiallisena vuonna 1944, jolloin Mannerheim valittiin poikkeuslailla.

Ed. Kantola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rainio täällä puheenvuorossaan totesi mm., että usko terveeseen kansanvaltaan on kestänyt kokeen näihin saakka ja koko itsenäisyytemme ajan. Vastatessaan edelliseen puheenvuoroon hän sitten vetosi siihen, että sodan jälkeinen kausi oli ns. epänormaalikautta. Aina kun äärioikeiston edustajien taholta puhutaan kansanvallan puolesta, minä alan, kauan eläneenä, tuntea enemmän tai vähemmän pahoinvointia suorastaan. Haluaisin vain palauttaa ed. Rainion ja kumppaneiden mieleen vuosien 29 ja 30 vaiheen (Ed. Junnilla: Suuri pulakausi!). Tuolloin eduskunnan poliittinen oikeisto polki maahan kansalaisvapaudet ja kokoomuspuolue oli silloisten kevätvirtojen ja kansanvallan jalkoihin polkemisen varsinainen lipunkantaja. Silloinhan eduskuntatalosta poistettiin väkivaltatoimenpitein kokonainen eduskuntaryhmä (Eduskunnasta: Samalla tavalla poistamassa nyt!) ja vieläpä perustuslakivaliokunnan istunnosta silloiset perustuslakivaliokunnan vasemmistojäsenet niin, että ovenrivat jäivät kouraan. En tiedä, mitenkähän tämä sopii yhteen kansanvallan kanssa. Minä ymmärrän, että ed. Rainio ei ole elänyt näitä aikoja, mutta edellyttäisin, että hän lukeneena miehenä on sen verran historiaa tutkinut ja siihen tutustunut, että osaisi olla hieman varovaisempi näissä puheissaan semminkin kun vuoden 1930 vaaleissa 11 000 vasemmistolaiseksi tunnetulta vaalilistoista vedettiin äänioikeus kynänvedoilla suorastaan yli (Ed. Kortessalmi: Nyt vedetään koko kansalta!). Kysyisin vain, mitä tämä osoittaa itsenäisyyden ajan kansanvallasta. Se oli sentään toisenlaista rytinää kuin nyt. Nyt sentään yritetään kuitenkin perustuslain puitteissa pysyä ja toteuttaa perustuslailli-

nessä järjestyksessä asioita, mutta silloin ei, ed. Rainio, niin tapahtunut.

Ed. Honkonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kokoomuspuolueen eduskuntaryhmän enemmistö on tällä kertaa nähdäkseni asiallisella linjalla. Kun teidän eduskuntaryhmänne kokonaisuudessaan oli vuonna 1949 samalla kannalla, niin merkitsikö se, ed. Rainio, että ryhmä oli kokonaisuudessaan silloin vallankaappauksen kannalla? Siihen jätitte äsken vastaamatta.

Ed. Rainio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Äärivasemmisto vihdoinkin, kun se näyttää olevan niin varma tästä poikkeustilasta ja sen syistä ja kun sillä näyttää sen käyttäytymisen varmuudesta päätellen olevan niin erinomaiset yhteydet tietojen saamiseksi, voisi nyt käyttää tilaisuutta hyväkseen kertoakseen yli koko tämän salin, mistä poikkeustilasta nyt oikeastaan on kysymys, eikä joskus vuosikymmeniä sitten vallinneesta tilanteesta, jossa vaikuttivat täysin toisenlaiset tekijät koko maailman politiikassa. Nyt kysytään: Mikä on tämä poikkeustila? Siihen ei ole saatu vastausta ja siihen ovat oikeutettuja saamaan vastauksen sekä ne kansanedustajat, jotka täällä toimivat omantuntonsa ja parhaan harkintansa mukaan, että myöskin koko Suomen kansa. Tämä on niin vakava kysymys. Nyt olisi aika kertoa tämä. Minä sanon, että olen valmis muuttamaan kantaani aina silloin, jos saan sellaisen tiedon, joka muuttaa täydellisesti kuvan asioista. Se on suoranainen velvollisuuskin, mutta tässä asiassa en ole pitkiin aikoihin saanut mitään lisätietoa. Ei sitä ole tullut täälläkään, ei sitä ole näissä keskusteluissa, vaikka tätä on käyty jo huomattavan pitkään, tuotu esille. Olen aivan varma siitä, ettei mitään sellaista tulekaan, ja olen aivan varma siitä, että kun tämän huomaa riittävän moni kansanedustaja tässä salissa, silloin yhä useampi löytää itsenäisen ratkaisun ja heittää hupun päästään, hupun, johon on nyt jokaisen kansanedustajan päätät yritetty pistää.

Ed. Ehrnrooth (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kantola sopisi mielestäni varsin hyvin hovihistorioitsijaksi. Siinä määrin samalla tavalla hän ajattelee kuin nykyinen presidentti päätellen hänen ”muistelmistaan”, jotka on julkaistu äskettäin. Hänestä, ystävästäni Kantolasta silloin tulisivin nykyisen tasa-

vallan presidentin kansliapäällikön kanssa melkoinen aisapari.

Haluaisin vain sanoa ed. Kantolalle, että jos hän oli sitä mieltä, että 1920- ja 1930-luvulla kansanvalta toimi vaillinaisesti Suomessa, niin kuin minä olen ymmärtänyt sen toimineen, niin senkö takia hän nyt haluaa polkea kansan vaalioikeuden jalkoihinsa, että saisi kostaa silloisia vallassa olevia. Eikö päinvastoin, ed. Kantola, meidän pitäisi yhdessä nyt tehdä tästä maasta parempi kansanvaltainen Suomi eikä aina vain muistella näitä vanhoja? Minä vetoan ystävääni ed. Kantolaan, joka istuu vastapäätä minua perustuslakivaliokunnassa, että huomenna, kun siellä alkaa perusteellinen ja tunnollinen tämän esityksen käsittely, hän yhtyisi meihin, jotka aiomme yrittää pitää kiinni nykyisistä perustuslaeistamme ja siitä vaalijärjestelmästä, jonka hallitusmuoto suo Suomen kansalle.

Ed. V. V e n n a m o (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Jotta historiaa ei väärennettäisi ja kun on paljon nuorempaa kansanedustajajoukkoa, ehkä on syytä ensinnä Mannerheimin valinnasta todeta, että maa oli sotatilassa, että Kannaksella rintama oli murtunut, että maa taisteli äärimmäisyyteen itsenäisyytensä puolesta, ja siksi oli tehtävä nopeat ratkaisut. Ne olivat ainoat mahdolliset. Tällaista tilannetta ei ole nyt.

Mitä tulee vuoteen 1949, haluan myöskin muistuttaa teille, että silloin oli maassa noin 500 000 siirtolaista, joilla ei ollut mahdollisuutta äänestää, koska järjestelyt eivät olleet kunnossa eikä ollut mahdollisuus vaikuttaa sillä tavalla kuin siirtoväki halusi (Välihuutoja). Tämä pitää paikkansa, kun tutkitte asiaa. Minä pyydän, herra varapuhemies, että ei häiritä täällä. Viittaan työjärjestyksen 57 §:ään, kun rikotte sitä aina.

Tämä oli syy vuonna 1949 sekä maamme poliittinen kansainvälinen epävarmuus. Asema ei ollut niin vahva kuin tänä päivänä. Kun täällä hyökätään nyt kansanvallan puolustajia vastaan, niin minä ihmettelen sinne vasemmalle, miksi te syytätte menneisyydessä tehdystä virheistä oikeistoa tänä päivänä, kun itse teette moninkertaisesti suuremman epäkansanvaltaisen teon: Otatte kansalta, koko kansalta oikeuden valita presidentti. Te siis rakennatte tunnepohjalle: Kun tuolla oikealla on hyvällä asialla nyt olevia kansanedustajia, heidät on tunteella leimatava väärällä linjalla oleviksi, koska he ovat aikaisemmin tehneet virheitä. Tämä ei kestä

Suomen kansan edessä. Kansalla on arvostelu-kykyä. Se tietää: Nyt on kysymys siitä, riistetäänkö kansalta kansanvaltaiset perusoikeudet vai ei. Ja minä olen sitä mieltä, että tuli tukea kansanvallan puolesta mistä puolueesta tahansa, kaikki otetaan vastaan syyttelemättä menneisyyttä.

Toinen varapuhemies: Vastauspuheenvuorot ed. Rainion puheenvuoron johdosta riittänevät.

Ed. L a a t i o: Herra puhemies! Täällä on jo pitkään taas tongittu historian roskapönttöjä. Täytyy kuitenkin todeta, että ainakin itse siihen aikaan, kun marsalkka Mannerheim valittiin tasavallan presidentiksi, olin vähän toisenlaisissa olosuhteissa Ihantalassa ja totean, että tänä päivänä ainakaan ei sellainen tilanne vallitse tässä maassa, joten katsoisin, ettei minikään näköistä poikkeuslakia tarvita, kun tasavallallemme valitaan presidenttiä.

Mielestämme me olemme saaneet tällä hetkellä käsiteltäväksemme eduskunnan alennustilaa mittaavan lain. Pitkään aikaan ei kansamme ole voinutkaan luottaa hallituksiin, niiden aikaansaannoksiin, eikä myöskään eduskunta ole pystynyt millään tavalla luottamaan niihin hallituksen aikaansaannoksiin, joita meille tänne on tuotu. Niitä on reposteltu joka kerta ja sitten useissa tapauksissa jopa niin paljon, että hallituksen on pitänyt vetää nuo esitykset takaisin.

Asioista päätettäessä on aika usein esitetty erilaisia ryhmittymiä asian puolustamiseksi ja todettu, että nyt otetaan huomioon SAK, nyt otetaan STK tai MTK. Eikö olisi korkea aika joskus ottaa huomioon täällä eduskunnassa todellinen Suomen kansa, äänestäjäkunta? Tällä kertaa ainakin, kun on kysymys tasavaltamme presidentistä olisi kyllä paikallaan kuulla kansan mielipide.

Kun tasavallan presidentti aikanaan sanoi, että hän on valmis jatkamaan tasavallan presidenttinä, jos kansan enemmistö niin haluaa, niin olisi ilmeisesti ollut paikallaan kysyä kansan mielipidettä (Ed. Honkonen: Mutta hän jatkoi siihen vielä!). Aivan oikein, jos kansan enemmistö niin haluaa, eikö niin? (Ed. Honkonen: Mutta sen jälkeen hän vielä jatkoi!). — No, se nyt on taas sitten jo aivan semmoinen sivulause, jolla ei ole missään tapauksessa merkitystä tämän asian kanssa. (Ed. Virolainen: Ehdokkaaksi en rupea!) — Niin, ehdok-

kaaksi ei rupea. No, hyvänen aika, jokainen meistä voisi sanoa, että minun täytyy tulla valituksi eduskuntaan, mutta ehdokkaaksi en rupea (Ed. Virolainen: Yrittäkääpä!). — Niin yritetäänpä, aivan oikein. Minun mielestäni on aivan väärin, että jollekin ihmiselle tässä maassa, tavalliselle Suomen kansalaiselle, niin kuin tasavaltamme kunnioitettu herra presidenttikin on, annetaan aivan poikkeuksellinen oikeus. Kaikki pitäisi laittaa lain edessä samanlaiseen asemaan, ja minä toivon, että täällä ainakin kansanedustajat ja ministerit hyväksyvät sellaisen ajattelutavan, että Suomen kansasta jokainen on samanlainen lain edessä.

Jos te väitätte täällä esim. sellaista, että eduskunta edustaisi kansaa, niin se ei kyllä tässä asiassa millään tavalla edusta kansaa, koska eduskunta ei ole valittu tänne vaaleilla valitsemaan tasavallan presidenttiä (Ed. Paasio: Mistä sen tiedätte?). — Ei ole. Se on valittu ainoastaan tekemään täällä lakeja ja käsittelemään niitä (Ed. Paasio: Oikein!). — Aivan oikein. Kyllä minä myönnän, että tämä menee lain puitteisiin. Minä en väitäkään, että te rikotte lakia, mutta te ette noudata meidän hallitusmuotoamme, perustuslakia. Sen 23 §:ssä sanotaan, että "Tasavallan presidentin valitsee Suomen kansa syntyperäisten Suomen kansalaisten joukosta aina kuudeksi vuodeksi. Presidentin vaalin toimittavat valitsijamiehet, joiden lukumäärä on 300." Eikö näin ole? Ja 24 §:ssä taas todetaan, että "tasavallan presidentti astuessaan toimeensa vaalia seuraavan maaliskuun 1 päivänä antaa eduskunnan edessä juhallisen vakuutuksen, jossa hän mm. sanoo: Minä N.N., jonka Suomen kansa on valinnut Suomen tasavallan presidentiksi" jne. (Eduskunnasta: Valitsijamiehet!) — Ei siellä mitään sellaista ole. "Suomen kansa" siinä sanotaan. En minä usko, että kansanedustajat ovat mitään valitsijamiehiä. Ainakaan minun lakini ja käsitykseni mukaan eivät ole (Ed. Honkonen: Mitäs Mannerheim sanoi?). — Minä vielä kerran sanon, että sillä hetkellä oli aika aivan toinen. Ed. Kuuno Honkosen ainakin pitäisi muistaa, että se aika oli pikkuisen toinen. Eikö niin? Varsinkin opettajaihmissen pitäisi tuollainen kuin historia noteerata. — En epäile, ettei Suomen lakeja noudateta nytkin, niin kuin jo mainitsin. Mutta varmaa on, ettei ainakaan noudateta perustuslain muotoja tässä tapauksessa. Se on selvä (Välihuutoja!). — Kyllä lakeja voidaan tehdä. Täällähän voidaan tehdä sellaisenkin laki, 5/6 kun vain tekee, että eduskunta

on täällä loppuikänsä. Ei sitä mikään estä. Kyllä se on aivan oikein. Suomen lakien mukaan me voimme täällä pitentää oloamme aivan niin kauan, kuin me haluamme. Se on meidän asiamme. Tehdään vaikka yksimielisesti sellainen päätös, että me istumme täällä loppuikämmme eikä Suomen kansalla ole minkään näköistä äänestämisoikeutta.

Joka tapauksessa on aivan selvää, että eduskunta nyt aikoo tällä tavalla ottaa demokraattiset oikeudet Suomen kansalta pois, äänestys-oikeuden, niin kuin täällä todettiin jo, yli 3 miljoonalta kansalaiselta. Mutta huvittavinta tässä asiassa on se, että täällä mm. tämän lain mukana äänestävät sellaisetkin, jotka täällä eduskunnassa ovat puhuneet kovasti mies ja ääni -periaatteesta. He ovat huutaneet lujasti siitä. Mutta samanaikaisesti nyt tällä lailla vievät mm. niiltä suunnilleen 700 000:lta uudelta äänestäjältä, jotka vuoden 1968 jälkeen eivät ole saaneet valita tälle maalle presidenttiä, äänioikeuden aivan tunteuttomaan tulevaisuuteen asti (Ed. Honkonen: Mitä mielipidettä poliittiset nuorisjärjestöt ovat?). — Minä olen samaa mieltä, että heille olisi aivan oikein, että otettaisiin äänioikeus pois, koska aika monet ovat sitä mieltä, etteivät he tarvitse äänioikeutta tällä kertaa (Ed. Honkonen: Kaikki yhtä lukuun ottamatta!), mutta ei ole silti sanottu, että nämä nuorisjärjestöt tai niiden junttaporukka on oikeassa, eivät he edusta Suomen nuorisoa muuta kuin määrättyltä osalta. Ei siellä kaikki ole jäseninä. Sen tähden minun nähdäkseni ei ole oikein riistää heiltä. Minä vielä kerran toteaisin, että nämä 700 000 ihmistä menettävät äänioikeutensa hyvin epämääräiseen aikaan saakka. En minä tiedä, uskooko teistä vielä joku, että tasavallan presidentti on valmis sitten vuonna 1978 luopumaan presidentin paikalta. Ja minkä tähden hän olisi valmis? Yhtä hyvinhän voidaan jatkaa silloin jälleen lakia. Jälleen noudatamme täysin laillisia muotoja, kun me annamme hänelle edelleen neljä vuotta tai kuusi vuotta tai jotain muuta. Me voimme sen lain mukaan tehdä. Minun nähdäkseni tämä on siis sellainen tilanne, että me voimme rauhassa todeta, että kansalaisilta epämääräiseen aikaan asti riistetään äänioikeus.

Kun täällä on puhuttu myöskin, että tämä on jollain tavalla riippuvainen ulkopolitiikasta, minä ihmettelen syvästi, että täällä on kansanedustajia, jotka uskovat, että meidän ulkopolitiittinen johtomme viime vuosina on todella ollut niin huonosti hoidettu, että se ei ole saa-

nut tämän maan asioita parempaan kuntoon, ja että vain yksi ainoa mies pystyy jatkamaan tätä ulkopoliittista linjaa. Kun nykyinen tasavallan presidentti asettui aikanaan tasavallan presidentti J. K. Paasikiveä vastaan, niin minä luulen ainakin, ettei hän aikonut muuttaa Paasikiven ulkopoliittista linjaa. Mutta siitä huolimatta hän asettui vastaan (Ed. Ehrnrooth: Voiko siitä olla noin varma?). — Minä en ainkaan halua siihen asiaan sanoa yhtään mitään. Totean vain, että se entinen Paasikiven linja on muuttunut Paasikiven-Kekkonen linjaksi, jota me kaikki täällä kunnioitamme ja kannattamme myöskin, eikö niin? (Ed. Honkonen: Saisiko nimen?) — Minä haluaisin luonnollisesti sellaisen henkilön tasavaltamme presidentiksi normaaleissa vaaleissa, jonka Suomen kansan enemmistö vaaleissa valitsee, eikö niin? Näin juuri, eikä mitään erikoislailla valittua kansalaista tähän tarkoitukseen. — Minä luulin, että tasavaltamme presidentti, kuten sanottu, ei aikonut muuttaa eikä ilmeisesti ole muuttanut tätä poliittista linjaa.

En minä hyväksy myöskään sitä, että täällä vihjaillaan meidän kanssamme erittäin hyvissä väleissä olevaan Neuvostoliittoon, ystävältaakuntaan (Vasemmalta: Porvarit sitä ovat tehneet!). — Jos joku täällä porvarien puolella on sellaista sanonut, niin se on varmasti tullut lapsuksena. Sillä me porvarit täällä, ainakin kokoomuslaiset, kannattamme niin täyttä päätä joka ainut tätä nykyistä ulkopoliittista linjaa, että ei pidä sinne lyödä yhtään minkään näköistä mustaa pilkkua. Kyllä me kannattamme kaikki sitä ulkopoliittista linjaa, jota meidän maassamme koko Suomen kansa kannattaa. Ei sitä kannata suinkaan yksin tasavaltamme presidentti, vaan koko Suomen kansa, tulipa tähän sitten valituksi kuka tahansa.

Jotta tämä näytelmä ei tulisi jälleen sitten joskus 1978 näytellyksi uudelleen, niin toivotavasti tähän lakiin tehdään ainakin sellainen lisäys, että tasavallan presidenttiä ei voida valita kuin korkeintaan kaksi kertaa peräkkäin (Ed. Ehrnrooth: Minä ja ed. Junnila olemme esittäneet sitä jo kymmenen vuotta sitten!). — Minä toivon, että se nyt menee läpi joka tapauksessa. Se olisi parasta, mitä ed. Junnila ja ed. Ehrnrooth voisivat tässä tapauksessa saada tähän lakiin (Ed. Ehrnrooth: Virolainenkin on ehkä nyt tällä kannalla!). — Hyvä, minä olen iloinen, silloin se ehkä menee läpi.

Lopuksi totean, että on ollut täysin väärin täällä sanoa sillä tavalla ja käyttää sanontaa,

että kansallinen kokoomuspuolue on tämän poikkeuslain kannalla. Eihän toki! Ei kansallinen kokoomuspuolue ole. Mutta enemmistö kansallisen kokoomuspuolueen eduskuntaryhmästä kylläkin, 19 34:stä on sitä mieltä — taikka en minä tiedä, kun ei äänestystä ole vielä tehty. Mutta vähintään 15 on kyllä sitä vastaan (Min. Virolainen: Onko puhuja varma?). — Siitä olen aivan varma, minä luotan niin paljon näihin henkilöihin, jotka lukeutuvat näiden 15:n joukkoon, että he eivät täällä ole voineet kantaansa enää muuttaa (Ed. Honkonen: Yhtä kuitenkin epäilette!). — En pikkuistakaan.

Niin, hyvät ystävät, eikö olisi nyt oikeastaan vähitellen aika palauttaa kansan usko tähän eduskuntaan. Minä luulen, että on ainakin jo erittäin pieni se usko, joka sillä on, ja sen tähden usko tähän eduskuntaan ja lakeihin pitäisi saada palautumaan, ja ennen muuta siihen, herra puhemies, että perustuslait sentään vielä tässä maassa suojaavat kansalle sille kuuluvat perusoikeudet.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä on jätetty ottamatta huomioon, että Suomen kansan enemmistö ei halua poikkeuslakia, vaan se haluaisi käyttää perustuslaillista oikeuttaan saada äänestää presidentinvaleissa. Sen sijaan että kansan annettaisiin käyttää perustuslaillisia oikeuksiaan, äänioikeus riistetään poikkeuslailla yli kolmelta miljoonalta Suomen kansalaiselta.

Perustuslaeissa on eri maissa perusoikeuksia suojattu eri tavalla. On perustuslakeja ja siinä suojattuja kansalaisten perusoikeuksia, joihin ei voida tehdä ensinkään muutoksia. On perustuslakeja, joista voidaan poiketa vain muuttamalla perustuslain lakitekstien sanamuotoa. Meidän perustuslakimme sallii tehdä erillisiä poikkeuksia perusoikeuksista ns. poikkeuslaeilla. Poikkeuslakia täytyisi kuitenkin voida perustella siten, että pakottava yleinen etu välttämättä vaatisi loukkaamaan perustuslaissa suojattuja kansalaisten oikeuksia. Tästä ei nyt ole kysymys. Ei ole mitään estettä siihen, että kansa voisi käyttää äänioikeuttaan. Sen vuoksi kysymyksessä on maan hallitusmuodon ja sen valtiosäännön törkeä loukkaaminen.

Saanan esittää karkean esimerkin, jotta asia tulisi karrikoidusti esille. Presidentti ja eduskunnan 5/6:n enemmistö voisi esimerkiksi päättää, että maaliskuun 1 päivänä ammutaan 10 000 suomalaista vaalipiireittäin asukasluvun

suhteessa arvan perusteella. Näin säädetyn lain voitaisiin väittää olevan myös laillisen, koska se on syntynyt poikkeuksena hallitusmuodossa turvatusta kansalaisten hengensuojasta perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Niin kauan kuin tällaiseen poikkeuslakiin ei ole olemassa perusteltavissa olevia pakottavia välttämättömiä syitä, tällainen laki on kuitenkin jyrkässä ristiriidassa perustuslakien kanssa (Ed. Kock: Edustaja muistelee vuotta 1918!). Aivan samaa voidaan sanoa nyt käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä.

Herra puhemies! Hallituksen esitys on kansanvallan ja perustuslakien vastainen ja sen vuoksi se olisi hylättävä (Ed. Ehrnrooth: Niin olisi!).

Valtiovarainministeri Virolainen: Herra puhemies! En kovin mielelläni haluaisi puuttua tähän keskusteluun, joka on jostakin syystä saanut kovin ikävän sävyn (Ed. V. Vennamo: Eikö ole syytä?). — En puutu ed. V. Vennamon puheenvuoroon, se on aivan turhaa, minusta ne eivät ole sen arvoisia. — Mutta minua kyllä järkytti se, että meidän perustuslakivaliokuntamme puheenjohtaja, silloin kun eduskunnan suurta enemmistöä edustavien ryhmien tukemana hallitus on jättänyt presidentin vaalittavan muutosta tällä kertaa koskevan lakiesityksen, puheenvuorossaan käyttää ensinnäkin samaa ”törkeä” tästä esityksestä ja sitten vertaa tätä esitystä johonkin päätökseen, jolla lähdetään ampumaan kymmeniätuhansia kansalaisia. Minä kyllä toivoisin, että kokoomuksen ryhmä vähän miettisi, kuka on seuraavilla valtiopäivillä perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana (Ed. V. Vennamo: Valotti tulevaisuuden näköaloja!).

Ed. Häikiö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä sanoin, että minä esitän karrikoidun esimerkin, jotta tulisi selvästi esille, että ei se, että laaditaan laki perustuslain säätämässä järjestyksessä, merkitse sitä, että se ei voi olla perustuslain vastainen, koska vastapuolella täytyy olla pakottavia välttämättömiä syitä, ja niitä täälläkin on kysytty.

Sitten minä haluaisin huomauttaa, että meidän hallitusmuotomme ja valtiosääntömme pohjautuu vaalioikeuteen. Valta kuuluu Suomessa kansalle ja kansa luovuttaa vaaleissa tätä valtaa eteenpäin.

Mitä siihen tulee, että täällä uhataan valiokunnan puheenjohtajan viran menettämällä,

jos uskaltaa käyttää puheenvuoron vakaumuksensa mukaan, niin sen minä jätän kaikkien harkintaan. En ota siihen parempaa kantaa.

Valtiovarainministeri Virolainen: Herra puhemies! Minä en puutu itse asiaan, niin kuin minä sanoin, vaan tähän vertailuun, jonka meille esittää sellaisen valiokunnan puheenjohtaja, jolta vaaditaan erittäin suurta harkintaa, varsinkin kun on näinkin suurista asioista kysymys. Siihen minä panin vastalauseeni, ja ihmettelen kuinka joku korkea juristi esittää tällaista naivia, lapsellista tarinaa.

Ed. Junnila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä puolestani panen hyvin vakavan vastalauseen sille, että hallituksen jäsen ryhtyy täällä uhkailemaan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa hänen käyttämänsä puheenvuoron johdosta, uhkailemaan viittamalla siihen, että ei ehkä ole paikallaan, että hän jatkaa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana. Tähän vastalauseeseen on sitä enemmän syytä, koska meillä on tiedossamme, että tätä samaa perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa on jo muussakin yhteydessä samalla tavalla uhkailtu sen kannanoton takia, jonka hän on tässä asiassa ottanut. Tämä on siivotonta menettelyä, valtiovarainministeri Virolainen.

Valtiovarainministeri Virolainen: Herra puhemies! Ed. Junnilalle sanon, että minä en lausunut mitään ed. Häikiön mielipiteestä (Ed. Junnila: Selvä uhkaus!). — Eipäs ollut uhkaus. Minä sanoin, että minä panen vastalauseen siihen, että presidentin valintaa koskevaa lakiesitystä verrataan siihen, että tämä enemmistö olisi valmis säätämään lain, joka määrää ammuttavaksi Suomen kansalaisia, ja tällaisia vertauksia en odottaisi perustuslakivaliokunnalta. Toivoisin, että ed. Junnilakin vähän miettisi tätä tarkemmin ja tulisi samaan tulokseen kuin minäkin, että liian pitkälle mennään, jos tämän tapaisia vertailuja esitetään.

Ed. V. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä olen hämmästynyt, että ed. Virolainen on järkyttynyt perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan esimerkistä, kun hän on itse allekirjoittanut ja ollut mukana sellaisessa lakiesityksessä, joka kuvaannollisesti sanoen on ampunut koko Suomen kansan (Naurua), ottanut äänioikeuden pois.

Ed. Ehrnrooth (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämän viimeisen esimerkin jälkeen minä olen valmis luopumaan.

Ed. V. Venamo: Herra puhemies! Kun keskustelu tässä alkaa ilmeisesti jo päättyä, minä olen hyvin pahoillani siitä, että vaikka täällä on SMP:n kansanedustajan suulla tehty hallitukselle, pääministerille ja oikeusministerille ja ulkoministerille vakava kysymys, mitkä ovat ne todella pakottavat syytä tällaiseen poikkeuslakiin, niin ulkoministeri ei ole ollut suurimmalta osalta läsnä ja pääministeri ja oikeusministeri ovat vaienneet. Olen seurannut tässä oikeusministeriä. Hän on arvostellut eduskuntaa niin korkealle, että hän pääasiassa on lukenut lehteä eikä ole välittänyt tästä vakavasta keskustelusta mitään.

Haluaisin kuitenkin jatkaa kysymistä hallitukselta. Kun presidentti, se uusi presidentti Urho Kekkonen sitten on lailla valittu, niin hän vannoo valansa täällä eduskunnassa, että Suomen kansa on hänet valinnut. Onko Suomen kansa hänet valinnut, kun eduskunta on valinnut? Miksi hallitus ei ole esittänyt myös valan kaavaa muutettavaksi, ettei presidentin tarvitse tehdä väärää valaa (Naurua)? Mielestäni tämä on hyvin vakava asia, vaikka se hymyilyttää, mutta se osoittaa, miten alhaisella tiellä tässä hallitus liikkuu.

Lopuksi, herra puhemies, kun täällä ratkaisevat äänet annetaan 12:n kansanedustajan taholta, niin minä kysyisin heiltä myös, kun he vielä joku aika sitten kaikkein eniten hyökkäsivät Urho Kekkonen vastaan varsinkin vaalien alla: Mikähän on se syy, että nyt hänestä on tullut niin ihana mies? Olisikohan se Suomen markkaa?

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Täällä on nyt tilaisuus käyttää vähän perustellisempi puheenvuoro sen jälkeen, kun on kuultu nämä värikkäät lyhyet puheenvuorot, joista on käynyt selvästi ilmi, että hallituksen esityksen takana olevilla ei ole kerta kaikkiaan minkäänlaisia argumentteja esittää eduskunnalle. Ainoa puhuja on ollut ed. Saarinen, joka onkin puhunut aivan asian sivusta, ja sitten herra valtiovarainministeri, joka on ollut huolestunut siitä, että perustuslakivaliokunnalla ei muka olisi tarpeeksi jämerää puheenjohtajaa.

Minä haluaisin ensin, ennen kuin puutun puheeni ruotsinkielisessä osassa tämän surkean tilanteen esihistoriaan, käsitellä hiukan tätä ed.

Saarisen puhetta, koska se oli siinä määrin yksipuolinen, että se ei voi jäädä ilman perusteellista vastinetta eduskunnan pöytäkirjoihin.

Ed. Saarinen sanoi, että kommunistit tekivät vuonna 1956 harkitun ratkaisun. Nyt voimme kysyä, kuinka harkittu tämä ratkaisu oli Suomen etujen kannalta. Me olemme vuoden 1956 jälkeen kulkeneet kriisistä kriisiin. Voidaanko tänään väittää, että Suomen asiat olisivat paremmin hoidettuja kuin silloin, kun presidentti Paasikivi jätti presidentin tehtävän seuraajalleen? (Ed. Puhakka: Rahamiespiirit ne ovat kriiseihin johtaneet!) Voisin kysyä ed. Puhakalta — joka seuraa tarkkaan puhettani — mihin suuntaan on ed. Puhakan mielestä Suomi kulkenut vuoden 1956 ratkaisun jälkeen (Ed. Kantolan välihuuto!). Onko, ed. Kantola, Suomen kommunistisen puolueen mielestä vallankumouksen hetki tänään lähempänä vai etäämpänä kuin se oli 17 vuotta sitten? Pyytäisin selvää vastausta. Onko se lähempänä vai etäämpänä? (SKDL:n ryhmästä: Se on koko maailmassa lähempänä!) — Se on lähempänä.

Nyt arvoisat kokoomuksen edustajat, jotka olette tehneet sen ratkaisun, että te olette kommunistien kanssa samaa mieltä tästä poikkeuslaista, kuulitteko te nyt, että kommunistit ovat sitä mieltä, että me olemme presidentti Kekkonen virkakausion aikana tulleet lähemmäksi vallankumousta, kuin me olimme silloin, kun hän aloitti presidentin tehtävien hoidon? Oletteko te nyt, jotka olette tuominneet esim. edustajatoverinne Lattulan siittä, että hän on uskaltanut puhua totta, valmiit näkemään, mitenkä vakavan erehdyksen te olette tehneet? Tietysti vilpittömästi olette olleet sitä mieltä, että te ajatte Suomen parasta, mutta teillä on vähän liian köykäiset kokemukset.

Ed. Saarinen puhui myöskin siitä, että kansan suuri enemmistö on Urho Kekkonen takana. Kuinka ed. Saarinen voi väittää näin? Jos hän on tieteellisen kommunismin kannattaja, niin hänen pitäisi ymmärtää, että tällaista aivan tuulesta temmattua väitettä ei voi esittää. Mitään todisteita siitä, että kansan suuri enemmistö — tai olisiko ed. Saarinen jopa puhunut hyvin suuresta enemmistöstä — olisi Kekkonen takana, ei ole olemassa. Vuonna 1968 — muistutan vain ed. Saarisen mieleen — presidenttiehdokas Kekkonen sai vähemmän ääniä Helsingin vaali- piiristä kuin hänen vastaehdokkaansa yhteensä. Onko nyt ed. Saarisen mielestä todella todennäköistä, että suurempi osa kansasta olisi vuo-

den kuluttua tai nyt jo Kekkonen takana, kuin oli viisi vuotta sitten? (Ed. Puhakka: Ei Helsinki ole koko kansa!) Tämä tuntuu varsin epätodennäköiseltä ottaen huomioon sen kriisin, johon me olemme joutuneet ja joka hallituspuolueiden mielestä on johtanut tähän poikkeuslakiin.

Ed. Saarinen puhui myöskin suhteista Neuvostoliittoon. Hän väitti suhteiden olevan nyt parempia kuin aikaisemmin. Minä toivon, että näin on, mutta en ole täysin vakuuttunut, koska olen lukenut, mitä arvovaltainen nimimerkki Liimatainen äskettäin kirjoitti Suomen Kuvalehdessä. Tilanne oli tämän nimimerkin mukaan niin kriittinen nimenomaan Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden kannalta, että saattoivat tulla kysymykseen erittäin syvälle menevät henkilövaihdokset Suomen johdossa. Voidaanko silloin puhua, että nämä suhteet ovat olleet niin hyvät, kun tiedetään, että erittäin arvovaltainen kirjoittaja on tämän nimimerkin takana? (Vasemmalta: Kuka?) — Minä en tiedä, mutta ehkä kuitenkin arvoisat edustajat vasemmalla laidalla tietävät, että tällaista tekstiä henkilövaihdoksista Suomen valtion johdossa ei voi esittää kuka tahansa siten, että tämänlaatuinen teksti tulisi painetuksi vakavassa aikakauslehdessä (Ed. V. Vennamo: Pelottelua omaksi hyväksi!).

Tätä poikkeuslakiasiaa on pohdittu viime vuoden alusta lähtien, muistutti mieleen ed. Saarinen. Pitää paikkansa, että ed. Ahti Karjalainen teki huomiota herättäneen ehdotuksen viime vuoden tammikuun 21 päivänä, jollen erehdy. Mutta silloinen ulkoministeri Karjalainen kertoi Suomen Kuvalehdelle hiukan myöhemmin viime vuonna, että ei hän suinkaan ollut tarkoittanut poikkeuslakia. Näin ollen on väärin väittää, että tämä poikkeuslaki olisi ollut esillä jo yhden vuoden aikana. Päinvastoin siitä ei ole monta viikkoa, kun nykyinen pääministeri väläytti sellaista mahdollisuutta, että tulisi toimittaa ennenaikaiset valitsijamiesvaalit, ja väläytettiin sellaista ratkaisua, että entisten, vuonna 1968 valittujen valitsijamiesten tulisi toimittaa tämä presidentinvaali. Näin ollen nähdään, että tämmöisessä muodossa, jossa poikkeuslakiesitys nyt esiintyy, se ei suinkaan ole ollut kovin kauan ajankohtainen.

Ed. Saarinen sanoi olevan hyvin muodollista vedota perustuslakiin. Tämän kyllä ymmärrän, sillä kommunistien mielestä perustuslaki on vain este työvään diktatuuriin johtavalla tiellä. Vaaleista olisi tullut farssi, koska olisi ollut

vain kaksi ehdokasta. Jaksan uskoa, ed. Saari-
nen, että vaaleissa olisi voinut olla kolmekin
ehdokasta, koska koko yksimielinen puolue,
Kristillinen Liitto, olisi hyvin todennäköisesti
asettanut oman ehdokkaansa. Mutta tämänkin
te olette epäpyhässä liitossanne tehneet mah-
dottomaksi. Ja kun te olette pilkanneet sodassa
olevaa Etelä-Vietnamin Tasavaltaa siitä, että
siellä oli presidentinvaalit ja vain yksi ehdokas,
niin nyt te haluatte Suomessa, jossa ei ole enem-
pää sotaa kuin muutakaan poikkeustilaa, järjestää
sellaisen tilanteen, missä ei ole lainkaan presi-
dentinvaaleja (Ed. Saarinen: Farssia se vain
oli!). Huomaatteko te nyt, missä demokratia
on heikommassa tilassa kuin "everstien Krei-
kassa" ja sodasta kärsivässä Etelä-Vietnamissa?
Ja tämä on teidänkin syytänne (Ed. Juvela: Ja
Taiwanilla!). — Jopa sielläkin on toimitettu äs-
kettäin vaalit, ei tosin presidentinvaaleja, mutta
kansanedustajavaalit. — Ja te haluatte nyt,
kommunistit, verrata Suomea sellaisiin valtioi-
hin, joissa demokratia ei suinkaan ole sellaista,
minkä me olemme kuvitelleet sen olleen tai
olevan Suomessa.

Me lähdemme yksinomaan ulkopolitiikan ko-
konaisuudesta, ed. Saarinen esitti. Tämä nyt ei
alkuunkaan pidä paikkaansa. Siitä te ette lähde
lainkaan. Te olette jatkuvalla toiminnallanne
osoittaneet, että te ette ajattele suinkaan mitään
muuta kuin yksipuolista ulkopolitiikkaa, jossa
ovat kaikki Yhdysvaltain, Länsi-Saksan ja mui-
den länsivaltojen arvostelut sallittuja. Te ette
ole kylläkään puolueettomuuspolitiikan kan-
nalla, ette ainakaan niin tinkimättömässä muo-
dossa, kuin sitä sovellettiin presidentti Paasiki-
ven aikana. Ja te tulette — sen te lupaatte, ja
minä ymmärrän sen hyvin ja toivon kokoomuk-
sen enemmistöön kuuluvien edustajien tämän
myöskin todenneen — taistelemaan EEC-sopi-
musta vastaan. Te ette ole vielä sanoneet, onko
teidän käsityksenne mukaan todennäköisempää,
että te peritte voiton, kuin se linja, jota kokoo-
mukselle on väläytelty. Tässä on se ristiriita,
se on kiistatonta, mihin ed. Veikko Vennamo
viittasi. Mutta te ette halua tässä nyt paljastaa,
koska te ette ole yhtä tyhmiä kuin monet por-
varit, että kokoomustahan tässä vedetäänkin
huulesta.

Mutta ne porvarit, jotka eivät ole tyhmiä,
vaan näkevät, mihin te olette viemässä tätä
maata, ne taistelevat nyt perustuslakien ja kan-
san vaalioikeuden puolesta. Tämä osa eduskun-
taa ei ole mikään äärioikeisto. Ei vielä missään
maassa ole sanottu äärioikeistoksi niitä, jotka

taistelevat kansanvallan, kansan laajojen perusoikeuksien puolesta. Sitä vastoin ääriryhmiin kuuluvat ne, jotka vievät kansalta näitä oikeuksia. Eikä ed. Honkonenkaan voi puolustautua sillä, että hän on "mies ja ääni" -periaatteen puolesta silloin, kun puhutaan taideteollisesta korkeakoulusta. Nyt puhutaan monesta sadastuhannesta kansalaisesta, monesta nuoresta, jotka olisivat ensimmäistä kertaa saaneet äänestää vuoden kuluttua, joilta koko tämä rintama vassemmalta oikealle vie äänioikeuden.

Olisi pitänyt tehdä rinnakkaisaloite, jotta olisimme välttyneet siltä tilanteelta, johon ed. Laatio viittasi (Ed. Kortessalmi: SMP on tehnyt!). — Niin ed. Kortessalmi on ehkä tehnyt määrätynlaisen rinnakkaisaloitteen. — Mutta olisi ehkä pitänyt tehdä sellainen rinnakkaisaloite, että 1 §:ssä olisi säädetty, että Urho Kekkonen virkakausi jatketaan eliniäksi. Silloin olisimme välttyneet tältä jatkuvalta farsilta, johon ilmeisesti olemme joutumassa (Ed. Tuomioja: Vielä on aikaa tehdä!), niin kauan kuin tätä K-linjaa jatkuu Suomessa. Mutta me voimme tietysti kysyä itseltämme, että jos nyt kävisi niin, että Urho Kekkonen ei olekaan viiden vuoden kuluttua enää valmis uhrautumaan teidän puolestanne . . . (Ed. V. Vennamo: Älkää pelätkö! — Ed. Junnila: Kyllä hän on!) — Mutta jos nyt kuvitellaan yhtä teoreettinen esimerkki kuin se, mihin ed. Häikiö viittasi, aivan yhtä teoreettinen, että ei olisi käytettävissä, niin kuinka yksikään kansanedustaja uskoo, että esim. Ahti Karjalainen voitaisiin normaaleissa vaaleissa valita Suomen tasavallan presidentiksi? Ei nyt toki farssi ole mennyt niin pitkälle, että te tätä uskotte, vaan silloin teidän on tehtävä uusi poikkeuslaki. Silloin ed. Laatio ja me muut voimme viitata siihen, että me toimimme todella pitkällä tähtäimellä, kun me jo nyt tätä vastustimme (Ed. Tuomioja: Saa nähdä, missä silloin olette!).

Kun sitten lähdetään — ilmeisesti huomenna, jollei tämä keskustelu veny hyvin pitkäksi — käsittelemään tätä surkeata hallituksen esitystä perustuslakivaliokunnassa, joudumme tietenkin kuulemaan asiantuntijain käsityksiä kaikista niistä kysymyksistä, jotka ovat johtaneet tällaisen esityksen tekemiseen, ja myös siitä, miksi se on saanut kansanvallalle erittäin vieraan muodon. Toivon, että te, jotka nyt olette ratkaisunne tehneet ja olette valmiit viemään kansalta oikeuden valita presidenttinsä, olisitte edes niin rehellisii ja vilpittömiä, että haluaisitte paneutua esityksen kaikkiin

puoliin, niin että te tietäisitte, minkä ratkaisun te teette myös tätä pitkän tähtäimen perspektiiviä ajatellen.

Herr talman! Det är inte många dagar sedan jag i samband med behandlingen av regeringspropositionen om rättshjälpsverksamheten fann det motiverat att påtala hur riksdagsmännen själva bidrar till att nedvärdera riksdagens roll i vårt politiska system. Några unga socialdemokrater reste sig då i protest mot en sådan uppfattning som jag gav uttryck åt.

I dag upplever vi en bottennotering när det gäller demokratin i vårt land, som man ännu i slutet av det nyss tilländagångna året inte hade trott vara möjligt. Allra minst hade man trott det i en tid, när kraven på utvidgad demokrati, på medbestämmanderätt gör sig gällande över alla partigränser och i de mest skiftande sammanhang.

Det är en rent otrolig serie ställningstaganden, uttalanden och handlingar, som under en lång följd av år, och i tilltagande tempo sedan ett år tillbaka, har lett fram till den förnedrande dag vi i dag upplever. En regering av fyra partier med knapp majoritet i riksdagen bakom sig, partier, som alla säger sig hävda den nordiskvästerländska demokratin, den demokrati vår grundlag bygger på, framlägger ett aktstycke, som är en skam för regeringen, riksdagen och republikens president. Folket skall berövas rätten att välja president nästa gång presidentvalet enligt grundlagen skulle ha ägt rum. Riksdagen skall genom en undantagslag, vars like vi bara i det senaste krigets svåraste stund har skådat, förlänga den nuvarande presidentens mandat. De frågor som anmäler sig, när man står här med detta aktstycke framför sig, är många. Hur har det gått så långt i Finland, att en sådan regeringsproposition blir framlagd? Hur kan man motivera påståendet, att förhållandena i dag kräver en så exceptionell åtgärd som avskaffandet av ett presidentval utgör? Hur kan en regering av demokratiska partier presentera en så grotesk proposition för riksdagen? Hur kan socialdemokraterna göra det, som inte minst aktivt har drivit på och fått igenom en utvidgning av rösträtten till de yngre årgångarna? Hur kan Centerpartiet göra det, som skall representera det folkelement, för vilket det är klart, att samhällets stabilitet består i laglighetsstraditionerna? Hur kan svenska folkpartiet göra det, som hittills har hävdad

grundlagens och den nordiska demokratin prioritet? Och hur kan liberala folkpartiet, som ännu för någon vecka sedan stod fast mot ett schackrande med valrätten, nu ge efter? Hur kan dessa partier till den grad svika väljarnas förtroende och tolka sitt mandat så, att det berättigar till det steg de har tagit med detta lagförslag? Hur kan republikens president finna sig i, att han väljs under dessa omständigheter? Hur mycket av auktoritet representerar i det egna folkets ögon en "undantagspresident"? Vad skall man överhuvudtaget tänka om oss utomlands, om "det finlandiserade Finland", som tidningen *Le Monde* under senaste weekend rubricerade den första för oss verkligt nedslående ledarartikel denna ansedda vänsterliberala tidning har publicerat?

Det blir många tillfällen i grundlagsutskottet och i plenum att återkomma till en ingående vidräkning med den politik denna undantagslag representerar, för vilken man med skrämelse, lock och pock och under direkt köpslagan skaffat sig den nödiga majoriteten av riksdagsgrupper, om vilka man hyser tankar, som det är svårt att i dag klä i ord.

Jag vill inte undanhålla min uppskattning för de partier, som medvetna om hur långa den politiska hämndens armar är i det "kekkoniserade" Finland, inte har böjt sig för det slags påtryckning, om vilken man kunde ge nedslående exempel i dag. När regeringen Sorsa efter underhandlingar, som inte följde parlamentarismens strikta regler, kom till, utlovade rdm. Procopé och jag vårt lojala stöd åt regeringen under förutsättning, att den inte bröt mot grundprincipen i fråga om vårt lands aktuella intressen, sådana vi som anhängare av den nordiska demokratin och den fria marknadshushållningen uppfattade den. Detta stöd har vi hittills gett lika lojalt som andra medlemmar av regeringspartierna. Att vi aldrig hade utlovat stöd åt en regering, som gick in för att skrota ner demokratin i landet, är så klart, att det inte uttryckligen behövde stipuleras. Svenska folkpartiets partidag låg ju bara någon månad bakom oss i tiden och något stöd för en undantagslag hade detta högsta partiorgan inte gett. När regeringen nu enhälligt gått in för en åtgärd, som ur vårt statsskick och hela vårt lands framtids synpunkt är ett föraktligt och farligt prejudikat, är det otänkbart, att jag längre skulle kunna stöda denna regering.

Ed. Vaittinen-Kuikka: Herra puhemies! Perustuslait ovat muodostaneet kansallemme aina erittäin vahvan selkänöjan, aina, kaikkina aikoina. Sen vuoksi, kun perustuslain poikkeamaa olemme tässä käsittelemässä, ei ole syytä jättää sitä kädenhuitaisun varaan, vaikka kysymyksessä on maamme korkein henkilö, presidentti. Maamme presidentillä on ainutkertaisen suuri valta. Hän nimittää hallitukset, korkeat virkamiehet. Hän hajoittaa, jos niin katsoo tarpeelliseksi, hallituksen. Hän hajoittaa eduskunnan. Hän on armeijan ylipäällikkö. Hän hoitaa asiat ulkovaltoihin. Tätä asialuetteloa voisimme jatkaa vaikka kuinka pitkälle.

Hallintosääntökomitean työstä on kuulumassa aika kummallisia päätöksiä, siellä näet pyritään muuttamaan vallan käyttöä niin, että presidentti ei olekaan enää sama valtaapitävä päävirkamies, eikä myöskään eduskunta, eikä myöskään Suomen kansa. Ehkä sentään eduskunnalle on sieltä tulossa hyvin paljon sittenkin sellaista, josta tämän päivän eduskunta ei osaa uumoillakaan. Siis ratkaisut tulevat mitä enentyvimässä määrin tapahtumaan poliittisten voimasuhteitten mukaan, jossa käytetään nk. "kytkauppa".

On merkillistä, että tällä poikkeuslailla on tavattoman kiire. On tänään väläytetty, että tämän lain tulee olla valmis jo tällä viikolla. Tämä laki ei ole toisarvoinen laki. Tämä on vakava laki, jonka edessä Suomen kansa seisoo vakavana ja kysyvä, mistä todella on kysymys. Sen sijaan toisarvoisia asioita, jos niin uskaltaa sanoa, on tässä salissa puhumalla puhuttu päivä-, viikko- ja kuukausitolkulla. Näiden puheenvuorojen käyttäminen ei ole showmieltä, kuten valtiovarainministeri tässä ohi kulkiessa mainitsi. Suomen kansa kysynee, mitkä ovat ne syyt, jotka ovat meidät tähän syytäneet, koska tasavallan presidentin istuntoaikaa on vielä pitkälti toista vuotta. Kansanedustajan tulee olla vastuussa tekemisistään paitsi omalletunnonleen myöskin äänestäjilleen ja sen vuoksi kansanedustajan tietosäkkiin tulee kuulua vastaukset, kun häneltä niitä asioita kysytään.

Pohjois-Karjalassa ovat puhelimit olleet kuulina, kirjeenvaihto on mitä melkoisin, ja kun aina kysyjä on saanut vastauksen ja nyt on jäänyt tyystin vastausta vaille, ei se ole tuntunut äänestäjistä, turvattomasta rajaseudun asukkaasta, kovinkaan miellyttävältä, vaan hänelle on tullut mieleen erittäin turvaton olo, jopa pelkokin, pelko tulevaisuudesta.

Vai onko nyt kysymys vain siitä, että lähes 200 kansanedustajaa on tullut poikkeavalle tuulelle ja ajanut omat vankkurinsa vakaalta suomalaiselta elämänmuodolta sivuraiteelle, poikennut oikealta tieltä, ja nyt tuntuu, että ei tätä vankkuria enää saa samoille raiteille ilman, että sanomme poikkeamusten olevan meidän edessämme (Ed. V. Vennamo: Oma etu vain!). Onko varmaa, että nyt maan edun vuoksi, kuten lakiesityksessä sanotaan, tulevat kaikki asiat selville, kun tämä seulotaan perustuslakivaliokunnassa. Jos näin on, että siellä rauhassa kuullaan, kuten on tapana ja vaatimuksena, asiantuntijoita, jotka selkeästi luettelevat ne syyt, kohta 1, kohta 2, kohta 3 jne. ja antavat meille kansanedustajille sekä Suomen kansalle tiedot, on asia selkiytynyt. Muutan henkilökohtaisesti mieltäni heti, kun saan tietooni syyt ja jos todella nämä syyt ovat sellaiset, jotka ovat maan edun vuoksi tärkeitä. Olen aina pannut — ja niin kokoomuksessa on aina tehty — maan edun kaikkien muitten henkilökohtaisten ja ryhmätietoisuuksien edelle (Ed. V. Vennamo: Mikäs se Holkerin kanta sitten on?).

Nythän Suomen kansa on riemuinnut, miehet etunenässä, 66 vuotta naiset äänioikeuden saavuttamisesta, ja nyt olisi tullut nuorten vuoro. Tuntuu siltä kuin osa nuorista ei olisikaan toivonut tätä oikeutta itselleen, koska he puhuvat tätä oikeutta vastaan, sillä aina oikeuden kaksoisveljenä sen sivulla on myöskin vastuu. Olen demokratian puolustaja ja pysyn. Onko nyt demokratia tullut niin kalliiksi asiaksi, että sitä emme voi antaa kansan käsiin? Jos näin on, silloin me 200 kansanedustajaa emme ole oman kansamme oikeita edustajia.

Ja nyt siirryn ulkopoliittikkaan (Eduskunnasta: Hyvä!). Jännittyneenä odotti Suomen kansa tasavallan presidentin ja pääministerin paluuta joulunviettoon kotimaahan. Eväät sieltä olivat hyvät. Tulevissa ratkaisuisa, mainitsi presidentti, tarvitaan aikaa, malttia ja harkintaa. Näin hyvät kansanedustajat, myöskin näin suuren lain lakimuutoksen, perustuslakimuutoksen ollessa kyseessä tarvitsemme presidentin ohjetta ja noudatamme aikaa, malttia ja harkintaa ja perustelemme asian hyvin.

Herra puhemies! Pannaanpa nyt, niin tekee mieleni sanoa, jos tämä laki nyt lähtee noin vinhasti eteenpäin, kytkäisiksi siihen pykälä, jossa taataan nyt istuvalle kansaneduskunnalle sama aika istumiseen kuin presidentillekin aiottu. Kysyn: mitähän Suomen kansa silloin

sanoisi? Kuitenkin olisi tärkeätä, että tässä saman tien vietäisiin päätökseen se tosiasia, että presidentin vaalit tulevat tulevaisuudessa ja nyt olemaan suorat kansanvaalit, kuten kansanedustajienkin vaalit ovat olleet.

Ed. K a t a j a v u o r i: Herra puhemies! Kun tämä eduskunta nyt tekee päätöksen sille esitetystä poikkeuslaista, tulee se sillä jättämään kansamme historiaan likaisen tahran, jonka tulevat sukupolvet tulevat toteamaan perustuslaillisten oikeuksien purkamisena ja sen ensi askeleena. Me tiedämme, että jos perustuslakien mureneminen näin helposti alkaa, niin se tulee jatkumaan. Se on siellä vasemmalla tarkoituskin. Suuresti hämmästyttää se holtittomuus, millä eduskunta pilkkanaurui ja ivasanoin riistää kansalta perusoikeuksia. Sama eduskunta ei voi olla epä tietoinen niistä taisteluista, joita kansamme historiansa aikana on joutunut käymään perustuslakiansa puolesta. Vai onko tämä tietämättömyyttä, josta näille edustajille on anteeksiäntoa anottava?

Viimeaikaiset hallitukset ovat kyllä tuoneet hallituskautenaan eduskunnalle monia huonosti valmisteltuja lakeja, vieläpä heikoin perustein, mutta tämä vaarallinen poikkeuslaki on vieläpä saanut perusteluikseen vain joidenkin käytäväkeskustelujen ja yhteisöjen kannanotot samalla kun kansa ei saa lausua mielipidettään asiasta. Kun täällä on viitattu ulkopoliittikkaan, palautan mieleen, että siinä julistuskirjassa, jolla Venäjän väliaikainen hallitus oli maaliskuun 20 päivänä vuonna 1917 vahvistanut maamme perustuslait, oli luvattu esittää myös ehdotus Suomen suuriruhtinaan maan uudeksi hallitusmuodoksi. Senaatin päätöksellään maaliskuussa tätä tarkoitusta varten asettama perustuslakikomitea, jonka puheenjohtajana oli K. J. Ståhlberg, sai tasavaltaisen hallitusmuotoehdotuksensa valmiiksi 3 päivänä lokakuuta samana vuonna. Komitea ehdotti mietinnössään, että Suomen hallituksen johtoon olisi asetettava presidentti, jolle uskottaisiin ylin toimeenpanovalta ja jonka arvovallalle ja asemalle olisi olennaisen tärkeää — nimenomaan olennaisen tärkeää — että hän olisi kansan välittömästi valitsema. Ihmeellistä, että vaikka silloin ulkopoliittinen kanta oli tällainen, nykyisin presidentti ei katso tärkeäksi, että hänellä on välittömästi kansalta saatu valta. Välittömiä vaaleja perusteltiin sillä, että kansan tahto tulisi tällöin ilmi varmemmin kuin valitsijamiesten toimittamassa vaalissa, että äänioikeu-

tettu tällöin tietäisi, kenelle hän äänensä antaa, ja että vaalin tulokseen eivät pääsisi vaikuttamaan puoluejohdon ja muiden syrjäisten toimenpiteet — puoluejohdon, joka nyt on näissä yhteyksissä voimakkaasti pelannut eri puolueissa — siinä määrin kuin välillisissä tai eduskunnan suorittamissa vaaleissa. Näin sanottiin silloin. Nämä oikeudet soi meille naapurimme Venäjä, joten kaikki ne mahdolliset olettamukset, mitä tämän asian yhteydessä on esitetty, lienevät näinkin ollen vääriä, joten sekin pohja putoaa tämän lain tärkeydeltä.

Kun kansat taistelevat vapautensa puolesta ja saavat vapauden, niin yleensä pyritään ensimmäisenä luomaan lakeja, perustuslakeja, jotka takaavat kansalle sekä sisäiset että ulkopuoliset oikeudet. Jokainen kansa kautta historian on ollut tietoinen perustuslakien tärkeydestä. Sitä täällä ei tajuta. Jotain on vinossa. Se on hämmästyttävää.

Ed. Lemström: Herra puhemies! Puutuisin kahteen seikkaan ed. Saarisen puheenvuorossa. Hän luetteli SMP:n presidenttiehdokkaita, ehdokkaan, nimesikin jo hänet, vaikka tästä puolueen päättävät elimet eivät ole vielä saaneet vastausta. Hän näyttää saaneen tietonsa Suomen TV:ltä, mistään muualta Suomessa ei niin vääristeltyjä tietoja SMP:stä tavallisesti saa. Edelleen hän puuttui tähän poikkeuslakikysymykseen. Voitaisiin kysyä, olisiko ed. Saarinen silloinkin, kun Suomessa oli kenraalikuvernöörin aika, leimannut Suomen kansan ääri-oikeistolaiseksi sen etsiessä äänioikeutta ja kansanvaltaa kansan keskuudessa toteutettavaksi. Tämä kuvastaa sitä nykyisten työväenpuolueiden edustajien kantaa, että kun työväestö heidät on harteillaan kantanut eduskuntaan, he ovat ensimmäisiä, jotka ovat kaventamassa juuri sen samaisen heidät nostaneen väestön etuja. Tässä kohdin ne kannanotot, joita ed. Saarinen toi toisen presidenttiehdokkaan kohdalta, kuvastavat nimenomaan sitä ajattelutapaa, joka on äärivasemmalla, että vaihtoehtoja kansalle ei saada asettaa, on vain yksi ratkaisutapa.

Myöskin ed. Sandelinin välihuomautus ansaitsee hieman kommentteja. Hän totesi ed. V. Vennamon puhuessa, että Vennamo häiritsee aina. Tässä, jos missään, olisi herra puhemiehellä syytä puuttua kysymykseen, häiritseekö kansanedustaja puhuessaan eduskunnassa maan suurimman puolueen kansanedustajaa. Katson tämän törkeäksi toista kansanedustajaa kohtaan toteutetuksi loukkaukseksi, joka tulee

huomioida. Myöskin tämä samainen välihuomautus merkinnee sitä, että toinen mahdollinen presidenttiehdokas tässä maassa häiritsee yksinvallan ja diktatuurin toteuttamista.

Edelleen kiinnitin huomiota ed. Tuomiojan välihuomautukseen erään poikkeuslakia käsittelevän puhujan puhuessa viiden vuoden päässä olevasta tilanteesta, kun hän tuolta tokaisi: ”Missä te silloin olette!” Ed. Tuomioja, onko viiden vuoden päästä Suomessa keskitysleiri, jossa sitten on sellaiset, jotka tänä päivänä uskaltavat puolustaa perustuslakia ja suomalaista demokratiaa?

Ed. Tuomioja (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viiden vuoden sisällä tulee olemaan yhdet tai useammat eduskuntavaalit, ja minä kyllä rohkenen väittää, että kaikki, jotka tänään ovat täällä olleet äänessä poikkeuslain vastustajina, eivät tule enää täällä näiden vaalien jälkeen istumaan (Ed. Ehrnrooth: Tuletteko te kaikki tänne?).

Ed. V. Vennamo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä sanoisin ed. Tuomiojalle, joka on nuori kansanedustaja, että on parempi jättää tämän asian ratkaisu Suomen kansalle. Vai katsooko ed. Tuomioja, että hän on nyt astumassa tässä asiassa Sorsan tilalle; Sorsa valitsee presidentin ja Tuomioja eduskunnan.

Ed. Vartia: Herra puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että Suomen kansan suuri enemmistö haluaa tasavallan presidentti Kekkonen jatkavan tehtäviensä hoitamista vuoden 1974 maaliskuun 1 päivän jälkeen. Minä uskon, että Suomen kansan suuri enemmistö haluaisi myöskin tietää ne syyt, joiden takia tämä kansan halu tahdotaan toteuttaa poikkeuslailla ja toteuttaa toista vuotta ennen, kuin määräaika tulee (Ed. N. Niemi: Kyllä kansa tietää!).

Hallituksen perusteluissa sanotaankin, että hallitus katsoo, että maan edun mukaista on viivytyksettä ratkaista asia. Hallitus siis katsoo näin. Eikä hallituksella ole — täällä kai vielä on tämän esityksen allekirjoittaja ministeri Louekoskikin paikalla — lukuisista kysymyksistä huolimatta ollut täällä esitettävänä mitään lisäperusteluja tämän lakiesityksen saateksi. Tästä ei voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, että hallituksella ei ole tiedossakaan mitään muita perusteita, kuin että ”hallitus kat-

soo". Ja sehän on selvä uskon asia tämä, ei siinä mitään selittämistä tarvita, kun hallitus katsoo — ja olettaa, että Suomen kansan suuri enemmistö katsoo hallituksen mukana, että näin on (Ed. Honkonen: Tai päinvastoin!). — Tai päinvastoin ei uskokaan sitä. Tähän minä juuri halusinkin kiinnittää lähinnä huomiota, että Suomen kansalla on oikeus kysyä edelleen. Uskon, että monet odottivat eduskuntakäsittelyn alkaessa saavansa selvityksen siitä, minkä takia näin menetellään. Mutta tämä selvitys on jäänyt toistaiseksi saamatta (Ed. Ehrnrooth: Niin on jäänyt! — Ed. Kock: Eduskunta harkitsee!). Tuskin saadaankaan sitä selvitystä tänään täällä hallituksen taholta.

Mutta sen sijaan on ollut mielenkiintoista kuulla ed. Saarisen antavan eräitä lisäselvityksiä näihin perusteluihin. Eräs oli se, että presidentinvaalista tulisi muuten farsssi. Näinhän olisi käynyt myös vuonna 1968, jos ei kokoomus olisi asettanut kolmatta ehdokasta. Tämän tietää herra valtiovarainministeri hyvin, hän lausui ilonsa siitä siihen aikaan (Min. Virolainen: Olen samaa mieltä!). Nyt tätä tilannetta ei haluta järjestää. Ja mistä syystä ei haluta tällaista normaalia tilannetta sallia, jossa farsssi voitaisiin poistaa asettamalla joku kolmas... (Ed. Honkonen: Koska ed. Vartia ei halua asettua ehdokkaaksi!) — Kuka ei halua ehdokkaaksi? (Ed. Honkonen: Ei sen paremmin ed. Vartia kuin ed. Junnilakaan!) — Halua ehdokkaaksi? Eduskuntaan varmasti haluaa kyllä vielä! (Ed. Honkonen: Ei, vaan presidenttiehdokkaaksi!) — Emme nyt ole niin arvostelukyvottomiä, että tämä ed. Honkonen kysymys olisi ollenkaan aiheellinen. Mutta ehkä se kuvasti kysyjän mielipidettä omalta kohdaltaan (Ed. Honkonen: Kuka puhujan ehdokas sitten on?). — Eihän sitä nyt vielä tarvitse näin aikaisin nimetä. Kunhan vain saadaan tämä laki estettyä, niin sitten kyllä nimeään ehdokas aikanaan.

Niin, tämä farsssi voitaisiin siis välttää. Mutta ilmeisesti ei haluta mennä siihen enää. Joku on kysynyt, että halutaanko säästää rahoja nyt jättämättä tätä vaalia toimittamatta, kun edelliset eduskuntavaalit tuli tehtyä ihan syyttä suotta, ja siinä menetettiin rahoja. Nyt säästettäisiin ne menot tässä takaisin. On siinä perustelua siinäkin tietysti (Min. Virolainen: Varsinaissuomalaiset ovat taloudellisesti ajattelevaa väkeä!). — Me olemme taloudellisesti ajattelevaa väkeä ja uskomme, että tämä voi olla hallituksellekin, val-

lankin valtiovarainministerille hyvin mielenkiintoinen asia, että siinä säästyy hiukan valtion varoja (Min. Virolainen: Ei ole minun mielestäni!). — Ei ole! Siis ei sitäkään perustelua tullut hallituksen taholta (Min. Virolainen: Ei!). — Minä odotin, että ainakin tämä olisi siltä taholta voitu hyväksyä.

Nyt kun ei Suomen kansa eikä eduskunta ole saanut mitään lisäselvityksiä, niin joutuu väkisin kysymään, pitävätkö siis paikkansa kaikki ne huhut ja jutut, mitä tässä takai-koina on kierrellyt ja joilla on perusteltu tätä etukäteen. Tasavallan presidentti radiossa kuulemani mukaan sanoi tänään, antaessaan nyt voimassa olevan suostumuksensa, että hän ajatteli... (Ed. Junnila: Kuinka kauan se on voimassa?) — Ainakin se oli vielä silloin, kun minä radiota kuuntelin. Hän kertoi ajatelleensa silloin, kun Zavidovon keskustelun muistio vuoti julkisuuteen, että hän silloin harkitsi, olisiko hänen pyydettävä ero tehtävästään. Näin hän sanoi, hänen äänellään ainakin se radiosta tuli (Min. Virolainen: Kyllä sanoi!). Ja sen jälkeen hän kertoi, että viimeisellä Moskovankäynnillään hän totesi, että suhteet ovat edelleen hyvät hänen ja Neuvostoliiton johtajien välillä, joten tämä ajatus oli siis turha ja hän voi jättää sen niin kuin pois laskuista (Ed. Ehrnrooth: Kuinkas Liimatainen mahtoi erehtyä noin pahasti?). — Minä en seuraa Liimataista, etten osaa sanoa siitä mitään (Min. Virolainen: Seuraako puhuja lähinnä savisaapasta?). — Niin, minulla on oma sarja.

Kuitenkin tämä tasavallan presidentin toteamus niin kuin ed. Saarisenkin täällä esittämä ajatus hyvistä suhteista ja samoin voimassa oleva ystävyys- ja yhteistyösopimus osoittavat täysin bluffiksi, ihmisten ja poliitikkojen hämäämiseksi väitteet siitä, että ulkopoliittinen tilanne on niin vakava, että maan etu sen takia vaatii tämän poikkeuslain nopeata säätämistä. Kuka nyt puolustaa niitä huhuja ja väitteitä, kun tasavallan presidentti ja ed. Saarinen ovat kumonneet ne puheenvuoroissaan. Ne, jotka niitten huhujen ja väitteitten varassa ottivat kantaa, voivat nyt miettiä, onko heitä todella vedetty huulesta (Ed. V. Vennamo: Pääministeri vahvisti tämän ulkoasiainvaliokunnassa tänään!) — aina vain paranee! — että niitä syitä, jotka esitettiin aikanaan, ei siis ollutkaan olemassa (Ed. V. Vennamo: Näin on!). Tämä on Suomen kansan tavattoman miellyttävä kuulla sen takia, etteivät ainakaan ne ulkopoliittiset epäilykset, mitä on kentällä esitetty

Neuvostoliittoa kohtaan, siis ole tosia, jotten voimme nukkua rauhassa yömmе tässä suhteessa ja voimme rauhassa vaikka estää tämän lain voimaantulonkin siinä suhteessa (Min. Virolainen: Tai hyväksyä lain!).

Eräs seikka, mikä on viime aikojen tapahtumissa näkynyt viivytäneen tämän lain eduskuntaan tuloa, on se, että poliitikkoja ei ole saatu tämän nopeammin seisomaan asennossa ja asettumaan riviin (Ed. V. Vennamo: Rasvaus vei aikaa!) ja siinä yhteydessä voi taas löytää perustelun sille, miksi tämä poikkeusmenettely halutaan. Suomen kansaa on paljon vaikeampi panna seisomaan asennossa tämän asian edessä ja asettumaan riviin kuin ne poliitikot, jotka ratkaisevat tämän kysymyksen. Ei Suomen kansaan voida kohdistaa ollenkaan semmoisia tekijöitä kuin täällä. Nyt on EEC-sopimuksella koetettu juntata kokoomusta hajalle ja käyttämällä puoluetukia toisia ryhmiä on painostettu. Herra valtiovarainministeri, uskon, että jotkut jopa kepun edustajat ovat tunteneet joutuneensa jonkinlaisen väkivaltaisen asennoitumisen tielle (Min. Virolainen: En usko!). — Ainakin näin minulle ovat henkilökohtaisesti kertoneet (Eduskunnasta: Ketkä?). — Ei tämä ole semmoinen asia, jolla minua huiputettaisiin niin kuin ed. Lattulaa tuolla aikanaan, että minä täällä kertoisin teille. Kyllä minä voin kahden kesken kertoa teille, jos te haluatte, nimenomaan niille, jotka ovat näin sanoneet (Ed. Koskenniemi: Suuret totuudet!). — Kyllä se totuus voidaan todistaa, ei siinä mitään. Mutta tämä on ollut taidonnäyte todella, millä poliitikot on pantu riviin. Se on ollut hieno kurinpalautusoperaatio. Eikä ole ihme, että se on onnistunut, sillä tekijä on ennestään taitavaksi tunnettu tästä. Sanotaan että vuonna 1946, muistaakseni, Suomen Urheiluliitossa tapahtui samanlainen kurinpalautus melkein samanlaisilla työpiirustuksilla kuin tämänkin (Ed. V. Vennamo: Ammattihiiputtaja, miinkö?). — Ei, vaan kurinpalauttaja, taitava tekijä! Ei siinä huiputusta tarvita, kun toiset vain uskovat, että asetutaan riviin ja ollaan kuuliaisia (Min. Virolainen: Eikös puhuja voisi tulla samaan riviin jo?). — Ei, minä voin sanoa senkin herra valtiovarainministerille, miksi minä en asetu riviin: sen takia, että Suomen kansan täytyy nähdä, ettemme ole kaikki todellakaan semmoisia, että juoksemme sen mukaan kuin komennetaan jonkin asian yhteydessä, vaan meillä on tosiaan mielipiteen esittämisvapaus riippumatta siitä, onko se jonkin

hallituksen esityksen mukainen vai sen vastainen. Tämä on aika arvokas tekijä, herra valtiovarainministeri, että näin me voimme vielä tehdä todella (Ed. V. Vennamo: Vaikka musta käsi uhkaakin! — Min. Virolainen: Mutta mikä on se perustelu?). — Perustelu on minulle aivan selvä ja sanon sen tässä lopuksi ennen kuin lähdän täältä pöntöstä pois. Eräs poliitikko, joka oli jo asettunut riviin ja seisoi asennossa, kysyi minulta miksi vastustan poikkeuslakia. — Minä en siis ole vastustanut Urho Kekkosen tasavallan presidentiksi tuloa, koska minä tiedän, että se on automaattisesti selvä, oli menettelytapa mikä tahansa; niin kuin eräät ovat sanoneet, niin kauan kun hän elää ja voimissaan on (Ed. V. Vennamo: Onkos hän voimissaan vielä?) on turha ajatellakaan muuta, jos me otamme tosiasiat tosiasioina. — Tämä riviin asettunut poliitikko kysyi, miksi minä olen poikkeuslakia vastaan. Minä sanoin, että sinun kysymyksesi on ylösalaisin. Kysy, miksi minä olen perustuslain puolesta. Siihen minä sanoin, että se on niin vaaratonta nykyään, ja teen sen kunnioituksesta niitä suomalaisia miehiä kohtaan, jotka sortovuosien aikana ollessaan perustuslain puolesta joutuivat Siperiaan. — Nyt ei ole tällaisia vaaroja. — Minä menen vaikka Lappiin kehitysalueelle kyllä, jos jotain parannusta on tarvis tehdä tässä mielessä, mutta se ei ole kovin suuri vaara! (Naurua. — Min. Virolainen: Aika epäselvä perustelu!)

Ed. K o r t e s a l m i: Herra puhemies! Tässä on kysymyksessä todella vakava asia: poikkeuslaki tasavallan presidentin uudelleen valitsemiseksi. Mutta nämä hallituksen lakiesityksen perustelut ovat hämmästyttävän heikot ja köykäiset. Vain 19 riviä on tarvittu tämän lain perusteluihin, jolla kuitenkin yritetään mullistaa koko suomalaisen valtiosäännön käytäntöä ja viedä yli kolmelta miljoonalta kansalaiselta äänestys-oikeus. Täällä on tiukattu moneen kertaan kolmelta, neljältä ministeriltä: pääministeriltä, oikeusministeriltä, ulkoministeriltä ja valtiovarainministeriltäkin, tietoja ja perusteluja, miksi tällainen poikkeuslaki on tänne tullut ja miksi se pitäisi hyväksyä. Mutta emme ole saaneet täällä vielä yhtään ainuttakaan perustelua näiltä valtioneuvoston jäseniltä.

Herra puhemies! Suomen maaseudun puolue on perustamisestaan asti jyrkästi ja tinkimättä puolustanut kansanvaltaa kaikissa mahdollisissa yhteyksissä. Vuonna 1967, kun oli vastaava

presidentin vaalitalanne edessä, silloin nimenomaan Suomen maaseudun puolue, asettamalla oman presidenttiehdokkaan, Veikko Vennamon, pelasti äänioikeuden Suomen kansalaisille. Silloin oli vielä mahdollisuus asettaa useita ehdokkaita, ja silloin oli mahdollisuus käydä normaalit presidentin vaalit.

Suomen kansa laajalti yli puoluerajojen pani tämän SMP:n ratkaisun merkille, ja tästä oli seurauksena Suomen maaseudun puolueen kertakaikkinen läpimurto Suomen poliittiseen kenttään (Keskustapuolueen ryhmästä: Entäs nyt?). Tämä läpimurto jatkui kaksissa eduskuntavaaleissa, vuosina 1970 ja 1972, ja varmasti tämä SMP:n voittokulku hajotusyrityksistä huolimatta tulee jatkumaan. Kansalaiset tulevat panemaan merkille tämän meidän taistelumme kansanvallan puolesta ja koko isänmaan puolesta (Ed. Breilin: Onko se tähtiin merkitty?).

Näin jälleen on K-linja lähtenyt maassamme rajuun hyökkäykseen kansanvaltaa vastaan, ja yhtenä keinona tässä on ollut puoluetukirahojen käyttö. Näillä rahoilla on ostettu SMP:n riveistä 12 kansanedustajaa. Mutta me olemme iloisia siitä, että SMP:n osalta on nyt tullut tilanne täysin selväksi ja että meillä on kuusi lahjomatonta kansanedustajaa, jotka ovat alusta saakka ja tulevat loppuun saakka toteuttamaan täällä Suomen maaseudun puolueen puolueohjelmaa ja puolustamaan suomalaista kansanvaltaa ja perustuslakia.

Täällä eduskunnassa, herra puhemies, on perustuslaillisia kansanedustajia suunnilleen 30, jotain 27—30, ja me perustuslailliset kansanedustajat odotamme koko Suomen kansan tukea kautta maan yli puoluerajojen, että Suomen kansa mahdollisimman runsaslukuisesti kirjoitaisi nimensä presidentti Kekkoselle ja eduskuntaryhmille tarkoitettuun poikkeuslakia vastustavaan kansalaisadressiin (Eduskunnasta: 2 500 on sen jo tehnyt!). Tätä kansan tukea me todella täällä odotamme ja tarvitsemme, ja vakuutan, että me perustuslailliset kansanedustajat taistelemme täällä loppuun saakka kansanvallan puolesta.

Ed. Korpinen: Herra puhemies! Tässä eduskunnassa nyt paikalla oleva äärioikeisto on viimeksi kuluneiden tuntien aikana tiukannut mm. syitä tämän esillä olevan lain esille tuloon. Ymmärtääkseni syy siihen, että paikalla olevat ministerit eivät vielä tähän mennessä ole vas-

tanneet, lienee osittain hienotunteisuus erästä paikalla olevaa suuresti ja äkisti pienentynttä puoluetta ja sen laskevaa johtoa kohtaan. Kuitenkin yhden äärioikeiston tässä asiassa kaipaaman syyn esitti puheenvuorossaan puheenjohtaja Saarinen. Hyvin yksinkertaisesti syy on merkittävästi myös se järkisyy, että täällä eduskunnassa ja koko kansan tiedossa on se tosiasia, että nyt tulisi olemaan tässä asiassa vaihtoehtoja vain kaksi. Ensimmäisenä on ed. V. Vennamo, jonka, hänen omia sanojaan käyttäkseni, Suomen kansa ja kokemuksesta paikalla oleva eduskuntakin ainakin alkaa tietää jo muutenkin, puhumattakaan hänestä varteenotettava maan ja sen ulkopoliittikan johtajana. Toisena vaihtoehtona maan ja sen ulkopoliittikan johtajana, ei kuitenkaan viimeisenä kahdesta, on nykyinen tasavallan presidentti. Puhumattakaan presidentti Kekkosen persoonasta ja poliitikkasta verrattuna ed. V. Vennamoon, on varmaa, että kansalaiset äärimmäistä ja toivottavasti mahdollisimman pientä osaa lukuunottamatta, siis tosiasiallisesti ja onneksi tässä tilanteessa ja vaiheessa lähes yksimielisesti ovat valmiit hyväksymään tämän hallituksen esityksen estääkseen puheenjohtaja Saarisen mainitsemän farssin ja varsinkin estääkseen sen ulkopoliittisen muutoksen taantumukselliseen suuntaan, josta tämä keskustelu ainakin tähän mennessä mielestäni on täälläkin esiintyneiden äärioikeistolaisten kautta antanut jonkinlaista kalpeata esimakua.

Ed. V. V e n n a m o (vastauspuheenvuoro): Herra varapuhemies! Minä olenkin odottanut sitä jo pitkään. Nyt sen kuulitte, että Vennamo onkin syyllinen, että poikkeuslaki pitää tehdä. Minä olenkin syyllinen, että kansalta otetaan pois äänioikeus. Tämä todella kuvastaa sitä tasoa ja niitä perusteita, joita hallituksella on. Ministerit häpeävät tällaista esittää, panevat korpilinjaa kertomaan tällaista hölynpölyä.

Kuvaavaa oli myös, että ne, jotka puolustavat kansan äänioikeutta ja perustuslakia, ovat siis hallituslinjan mukaan äärioikeistolaisia. Siis kansanvallan, kuulkaa kansanedustajat, ettekö te häpeä, kansanvallan puolustaminen on siis äärioikeistolaisuutta teidän väitteenne mukaan.

Ed. K a u p p i: Herra puhemies! Hallituksen esitys tasavallan presidentin toimikauden jatkamisesta kansaa kuulematta on vakava isku demokratialle, josta viime aikoina on eri tahoilla korostetusti puhuttu. Kansalle pyritään

antamaan kuva, että me elämme poikkeuksellisissa olosuhteissa ajankohtana, jolloin Paasikiven—Kekkonen ulkopoliittinen linja on johtanut kansamme kohdalla moniin merkittäviin voittoihin ja yhdistänyt eri kansalaispiirit harjoitetun ulkopoliittikan taakse. Parhaillaan ollaan maassamme valmistautumassa yya-sopimuksen 25-vuotisjuhlallisuuksiin, ja maallemme on uskottu Euroopan turvakokouksen valmistelevien neuvottelujen isäntämaan osa. Tästä kaikesta on tunnustus annettava valtakuntamme nykyiselle päämiehelle. Eikä nyt olekaan hänen persoonastaan kysymys ainakaan omalla kohdallani, vaan kansan oikeuksista valita maalle presidentti.

Suoritettut mielipidetutkimukset ovat osoittaneet kansan suuren enemmistön olevan nykyisen tasavallan presidentin uudelleenvalinnan takana. Miksi ei sallittaisi kansalle mahdollisuutta lausua tästä mielipidettä? Onhan todettava, että kansan valitsemana presidentinvaali on arvokas. Miksi pitää kieltää kansalta mahdollisuus ilmaista mielensä mm. harjoitettuun ulkopoliittikkaan nähden, josta presidenttimme ensisijaisesti on ollut vastuussa?

Syytä on toistaa, mitä professori L. A. Punttila Hyvinkäällä ja Helsingissä pitämässään itsenäisyyspäivän puheessa on lausunut kansan luovuttamattomista oikeuksista. Käsitellessään puheessaan tätä kohtaa Punttila lausui, että hän halusi korostaa eroa eduskunnan perustuslaillisten ja kansalaisten luovuttamattomien oikeuksien välillä. Edellisiin kuuluu kiireellisissä tapauksissa muuttaa perustuslakiakin, jos 5/6 eduskunnasta asettuuta sitä kannattamaan. Mutta tämä ei voi koskea kansalaisille kuuluvia perusoikeuksia: osallistua äänellään kunnallisvaltuuston ja eduskunnan sekä presidentin valitsijamiesten vaaliin. Ne ovat parlamentaarisessa demokratiassa luovuttamattomat, ja niihin on kaajottu vain sellaisissa olosuhteissa, joissa normaalien vaalien toimittaminen on ollut mahdotonta. Jos eduskunta määränemmistöllä riistää kansalaisten luovuttamattoman oikeuden osallistua valitsijamiesten vaaliin, mikä takaa, ettei seuraava askel ole eduskunnan toimikauden pidentäminen määrävuosiksi, kuten täällä jo on mainittu. Siitäkin on sodan olosuhteiden määräämä ennakkotapaus olemassa.

Maassamme on toimitettu seitsemän kertaa normaalit valitsijamiesvaalit. Ensimmäiset vaalit vuonna 1919 toimitti eduskunta. Sen jälkeen on pitänyt turvautua poikkeukselliseen menettelyyn neljä kertaa, vuosina 1940, 1943,

1944 ja 1946. Jos me ajattelemme noita vuosia, on todettava, että kyseessä ovat olleet sotavuodet tai sodanjälkeinen poikkeusaika. Usein täällä on vedottu vuoteen 1944, jonka ajan itsekin olen kokenut varsin poikkeuksellisenä itse sodassa mukana olleena nuorena lääketieteen opiskelijana. Mistään sellaisesta ajankohdasta nyt ei ole kysymys. Siksi me voimmekin mennä kohti normaaleja vaaleja, varsinkin siitä syystä, että viime vuosien tapahtumat poliittisessa kentässä ja muutokset poliittisessa kartassa edellyttävät nekin puolestaan uusia valitsijamiesvaaleja. Mutta tätä edellyttää ennen kaikkea suomalaisen demokratia ja Suomen kansan perusoikeuksista kiinni pitäminen.

Viime eduskuntavaaleissa liberaalinen kansanpuolue otti vaalimainoksiinsa maamme edemmenneen presidentti K. J. Ståhlbergin kuvan. Kenties on syytä juuri tästä syystä myös palauttaa mieliin presidentti Ståhlbergin monesti lainatut sanat esillä olevasta asiasta syksyllä 1949, mihin ajankohtaan myös täällä on vedottu. Presidentti Ståhlberg kirjoitti tuolloin: "Kuinka matalalle jatkuvat poikkeuslait jo ovat vieneet valtiolliset käsitykset, näkyy räikeästi siitä, että julkisessa keskustelussa aivan luonnollisena asiana valtiosäännön noudattamisesta käydään kauppaa vaalikustannusten ja vaalivaivan sääntämiseksi. Jos Suomen kansa ei jaksakaan viitsi kerran kuudessa vuodessa valita itselleen valtion päämiehensä, ei se toden totta ansaitse itsenäistä kansanvaltaista valtiota."

Elämme pimeässä ja monella tavalla hämärässä ajassa. Presidentin toimikauden poikkeuksellinen jatkaminen tapahtuu suuren tietämättömyyden vallassa, ja koska en ole voinut omalla kohdallani vakuuttautua syistä, jotka tähän ovat johtaneet, olen päätenyt vastustamaan poikkeuslakia. Mutta vakuutan myös, että sinä hetkenä, jolloin minulle selkiää riittävät syyt siihen, että tästä poikkeuslaista olisi kansakunnallemme todellista hyötyä, olen heti valmis tarkistamaan kantani. Siksi toivon, että nyt, kun tätä lakiesitystä lähdetään käsittelemään, sen yhteydessä nämä seikat kävisivät ilmi.

Ed. Vilponie mi: Herra puhemies! Olen jo ed. Häikiön puheenvuorosta alkaen halunnut saada puheenvuoron — mutta nyt se vasta on käynyt mahdolliseksi — sillä hänen puheenvuoronsa oli minusta ainutlaatuisen törkeä sen vuoksi, että hän jopa rohkeni verrata nyt ko. tilannetta mahdollisuuteen, että eduskunta päätäisi, että 10 000 suomalaista ammuttaisiin. Jos

hän tarkoitti, että tämä oli ed. Häikiön ehdotus, niin vastustan sitä jyrkästi. Mutta jos se oli esitetty perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa, niin se oli erittäin tärkeä, sillä jos kenenkään, niin hänen pitäisi tietää, ettei tällaisen päätöksen tekeminen nyt suinkaan ole noin vain tehtävissä. Mitä tulee nyt esillä olevaan hallituksen esitykseen, niin myös ed. Häikiön pitäisi tietää, että se on tehty juuri niitä muotoja noudattaen, joiden mukaan nykyinen valtiopäiväjärjestys oikeuttaa tekemään ja joita se edellyttää. Valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentin nojalla hallitus on oikeutettu antamaan nyt ko. lakiesityksen.

Mitä tulee itse asiaan niin sosialidemokraattinen ryhmä valtiosääntökomiteassa, jonka jäsen myös perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Häikiö on, on kyllä lähtenyt siitä, että meidän valtiosääntömme tulisi uudistaa sillä tavoin, että eräitä kansalaisten perusoikeuksia olisi oltava perustuslaissa niin lujasti linnoitettuna, että niitä olisi mahdoton muuttaa, mutta tätä ajatusta kaikki valtiosääntökomitean porvarilliset jäsenet ovat tähän saakka olleet vastustamassa. (Ed. V. Vennamo: Ei pidä paikkaansa!) — Kyllä tämä pitää paikkansa (Ed. V. Vennamo: Ei pidä, minä olen siellä kanssa!) Ja sen vuoksi haluan tässä yhteydessä todeta, että juuri nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on nykyisten perustuslakiemme mukainen. Hallitus on sitä täysin noudattanut ja kaikki se, mitä täällä on esitetty muka sillä perusteella, että hallitus syrjisi ja halveksisi kansanvaltaista järjestelmäämme, on julkisesti, niin kuin ed. Häikiökin, harhaanjohtamassa Suomen kansaa.

Ed. Lemström: Herra puhemies! Ed. Korpinen täällä esitti kannanoton, joka oli tärkein loukkaus Suomen kansaa vastaan. Se oli osoitus siitä kansan aliarvioimisesta, joka on ollut ominaista SKDL-kommunisteille jo kaksien viimeisten eduskuntavaalien jälkeen lähinnä sen vuoksi, että Suomen kansa on turvautunut SMP:hen ja sitä kautta pyrkinyt saamaan äänensä kuuluville eduskunnassa ja muualla, esim. kunnanvaltuustoissa. Tästä katkerana nyt ed. Korpinen täällä yrittää kampaata kansalaisoikeuden omaavan henkilön mahdollisuudet asettua ehdokkaaksi presidentin vaaleissa. Tämä on tärkeä. Ei ole SMP:n häpeä se, että esim. SKDL-kommunisteilta ei näytä löytyvän sen paremmin kuin maan suurimmalta puolueelta sosialidemokraateiltakaan ehdokasta presidentin

vaaleihin, jota kansa voisi äänestää. Ei SMP:n kimppuun pidä tästä syystä hyökätä ja solvata sen eduskuntaryhmän jäseniä ja tätä kautta lyödä ja aliarvioida Suomen kansaa, joka enemmistöltään haluaa myöskin vaihtoehtoja eikä mitään yksinvaltiutta tukea.

Ed. V. Vennamo: Herra puhemies! Ed. Vilponiemi antoi täällä väärän tiedon valtiosääntökomiteasta. Ilmoitan — olen tämän komitean SMP:n edustajajäsen — että siellä olen SMP:n edustajana vaatinut, että perustuslakiin otetaan kansalaisten luovuttamattomat perusoikeudet aina äänioikeutta myöten, niin ettei edes eduskunta voi muodollisella lainsäädännöllä niitä poistaa. Ed. Vilponiemi siis poliittisen tarkoituksenmukaisuuden vuoksi antoi tietoisesti täällä väärän tiedon.

Haluaisin myös hänelle, vaikka hän on valtiosääntökomitean jäsen, hieman valaista, että kun Suomen kansa valitsee eduskunnan, ei se tarkoita sitä, että tämän jälkeen eduskunnalla on rajaton valta tehdä mitä tahansa. Jos ed. Vilponiemi käsittää asemansa täällä eduskunnassa näin, hän ei vielä vanhana, kelpo kansanedustajana vielääkään tunne asemaansa ja tehtävänsä. Kyllä Suomen kansa on valinnut meidät tänne eduskuntaan puolustamaan Suomen kansaa, myös puolustamaan Suomen kansan luovuttamattomia perusoikeuksia, äänioikeutta. Ed. Vilponiemi käsittää, että sen jälkeen kun olen toisten avulla kivunnut valtaan, niin potkaisen niitä, jotka ovat minua auttaneet.

Ed. Häikiö: Herra puhemies! Täällä ed. Vilponiemi oli täysin väärinkäsittänyt sen teoreettisen esimerkin, jonka otin, eikä hän vielä kukaan ymmärrä tätä asiaa, johon minä pyrin. Minä yritän tässä hyvin lyhyesti vielä sen selittää. Hän väittää, että kaikki se lainsäädäntö, mitä täällä tehdään poikkeuslakeja, jos se tehdään perustuslain säätämisyjärjestyksessä, olisi aina laillista. Minä väitän, että näin ei suinkaan ole asianlaita. Jos me teemme poikkeuksia perustuslaista, niin silloin täytyy olla niin välttämättömiä, pakottavia syitä, yleistä etua ja muuta, joka pystyy murtamaan perustuslakia niin, että tulee perustelluksi tehdä niitä loukkauksia kansalaisten perustuslakeja vastaan, joita perustuslaissa suojataan. Tässä on tapahtunut loukkaus kansalaisten äänioikeutta vastaan, joka on valtiosääntönsä kaikkein tärkeimpiä perusoikeuksia. Minä otin tahallani toiselta

alalta esimerkin, täysin teoreettisen, koska eduskunta ei missään tapauksessa sellaista voi tehdä. Otin voimakkaan esimerkin, joka on tietysti täysin teoreettinen. Minä jo esimerkissäkin sanoin, että se on laiton, sitä ei eduskunta voisi tehdä, mutta joku voisi väittää, että sekin olisi laillista, jos pidetään tästä kiinni, että aina mitä tehdään perustuslain säätämässä järjestyksessä, niin se muka olisi laillista. Tämä seikka, että asialla pitää olla välttämättömyyttä ja pakottavuutta ja yleistä etua, se vaikuttaa myös perustuslain tulkintaan. Esimerkiksi minimipalkkalakia tulkitaan niin, että se voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä sen takia, että siinä on yleinen etu ja välttämättömät ja pakottavat syyt, jotka vaikuttavat siihen, että tulkinta siirtyy. Toisin sanoen ei mielivaltaisesti voida säätää täällä mitä tahansa, vaan perustuslait suojaavat kansalaisia. Silloin kun niistä halutaan poiketa, silloin täytyy olla sellaisia syitä takana, että ne pystytään perustelemaan ja jokaiselle kansalaiselle on selvää, että välttämättömyys ja yleinen etu vaatii poikkeusta.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Ed. V. Vennamon puheenvuoron johdosta toteaisin ensinnäkin sen, että en ole havainnut hänen esiintymisessään tämänlaista jämyyttä kuin hän täällä esittää. Mitä tulee asiaan muutoin, haluaisin korostaa sitä, että ei sota ole ainoa syy, jonka vuoksi valtakunnan etu vaatii poikkeuksellista menettelyä. Voi olla myös muita kansainvälisiä syitä, niin kuin täällä hetkellä hallituksen esityksen mukaan perustellusti on. (Oikealta: Mitä ne ovat?)

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Ed. Vilponiemi on todella kehittynyt melko lailla "uusdemokraattiseen" suuntaan. Siitä ei ole kuin pari vuotta, kun ed. Vilponiemi oli täällä meidän muiden perustuslaillisten kanssa vaatimassa, että presidentinvaali olisi suoritettava suorana kansanvaalina. Hiukan myöhemmin, silloin kun ed. Vilponiemi jo oli valtiosääntökomitean jäsen, hän siirtyikin edustamaan sitä kantaa, että presidentinvaali olisi annettava eduskunnan suoritettavaksi. Nyt ed. Vilponiemi on saavuttanut sen vaiheen tällä tiellä kohti "uusdemokratiaa", että hän on sitä mieltä, että ei presidentinvaalia lainkaan tarvitse suorittaa. Eduskunta säätää vain lain. Silloin kaikki on selvää. Ja ilman perusteluja, niin että yksikään hallituksen edustaja ei täällä tänään ole esittänyt ainoatakaan perustelua tämän esityksensä

tueksi, siitä huolimatta että lukuisat puhujat ovat vaatineet, että me saisimme tietää, mitkä ovat ne asiaytyt, jotka puoltavat tällaista poikkeuksellista järjestelyä. Ed. Vilponiemen kannattaisi nyt ajatella, onko edes sosialidemokratian edun mukaista lähteä tällaisille epäkansanvaltaisille teille, niin että teidän monikymmenvuotiset perustuslailliset perinteenne joutuvat romukoppaan. Te olette yhdellä ainoalla esityksellä kumoamassa koko sen linjan, johon teidät ovat vieneet suuremmat valtiomiehet kuin ne, jotka tänään johtavat teidän puolueettanne ja tätä valtakuntaa.

Ed. V. Vennamo: Herra puhemies! On vaikeaa ymmärtää ed. Vilponientä, sillä minä en ainakaan usko, että maahan on tullut hätätila sen vuoksi, että Mauno Koiviston pää on pantu vadiille. Enkä minä myöskään usko, että maahan on tullut hätätila sen vuoksi, että meillä on Urho Kekkonen.

Ed. Vilponiemi: Herra puhemies! Olen vain koettanut tässä keskustelussa tuoda eduskunnan oikeiston harhautusyrityksiin sen totuuden, että hallitus on menetellyt aivan niin kuin nykyinen valtiopäiväjärjestys ja valtiosääntömme edellyttävät. Siis tässä suhteessa ei pitäisi olla kenelläkään moitteen sijaa. Eduskunnan asiana on sitten harkita, mitä se hyväksyy ja mitä ei.

Ed. Kortesalmi: Herra puhemies! Täällä on useissa puheenvuoroissa puhuttu siitä, että presidenttikysymyksessä tapahtuisi jonkinlainen farssi, jos kansa ei saisi vapaasti valita presidenttiä useamman kuin yhden ehdokkaan joukosta. Tämä ei ole farssi, mutta farssin piirteitä on siinä, että suuret vanhat puolueet eivät ole uskaltaneet asettaa omia presidenttiehdokkaitaan. Murhenäytelmän piirteitä taas on siinä, että puolueet ovat hajalla tässä presidenttikysymyksessä sekä presidentti Kekkonen persoonan osalta että koko poikkeusvaalimenettelyn osalta. Liberaalit ovat hajallaan, kokoomus on hajallaan ja sosialidemokraattisessa puolueessa on aivan selvästi havaittavissa myös syvää tyytymättömyyttä tämän poikkeuslakikaavailun johdosta.

Ed. Ehrnrooth: Herra puhemies! Ed. Vilponiemi on sikäli tietysti oikeassa, tulkoon se vielä kerran todetuksi, että muodollisesti voidaan näin menetellä perustuslain mukaan, että muutetaan tilapäisesti perustuslakia. Siihen

tehdään siis poikkeus. Ilmeisesti tämä lakiesitys nyt on sellainen opetus meille, jotka olemme perustuslaillisella tiellä, että meidän täytyy vakavasti valtiosääntökomiteassa hankita, tulisi säätää sellainen laki, silloin kun perustuslaki uusitaan, ettei tällaisia tilapäisiä poikkeamia voida tehdä perustuslaista, niin kuin eräissä maissa asia onkin. Perustuslaki on perustuslaki ja sitä on noudatettava, kunnes se kokonaan muutetaan, mutta sen linjan mukaan ei siis mitään poikkeuksia olisi sallittava.

Ed. Vilponiemi, teidän ja teidän ryhmätoverienne kannattaisi ajatella, onko kovin viisasta lähteä sille linjalle, että korostetaan vaalien farssimaisuutta vain sen takia, että te ette ole uskaltaneet asettaa ehdokasta. Silloinhan olisivat olleet farssit edellisinkin vaalit, jolloin te myöskin kieltäydyitte asettamasta ehdokasta, vaikka teidän puolueenne johtolimissä siihen aikaan vielä oli sellaisia ryhdikkäitä edustajia, jotka vaativat omaa sosialidemokraattista presidenttiehdokasta. Silloin teidät nujerrettiin ja jälleen kerran on nujerretty. Nyt eräät teistä, ainakin nämä vasemmistososialidemokraatit, otaksuvat, että jos te olette kiltisti nyt ettekä halaistua sanaa puhu tätä lakia vastaan, niin teidän vuoronne tulee viiden vuoden kuluttua. Mutta kyllä tämäkin on lapsenuskoa. Ettekö te monta kertaa ole jo nähneet, kuinka teitä on vedetty huulesta. SKP on ensimmäinen puolue, joka jo ennen kuin poikkeuslaki oli edes ajankohtainen, sanoi että he eivät ole Mauno Kivistön kannalla, he ovat Ahti Karjalaisen kannalla. Näinhän julisti ed. Sinisalonen ikuinen lehti Tiedonantaja. Kyllä teidän pitäisi ymmärtää, että saattaa käydä vielä kerran niin kuin vuonna 1956, jolloin saitte omalle ehdokkaallenne suuren osan kansanvaltaisten valitsijamiesten kannatuksesta, mutta toinen työväenpuolue hylkäsi teidät. Niin se tulee hylkäämään tästäkin eteenpäin, kun te olette niin sinisilmäisiä, niin taitamattomia ja niin juonittelevia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

1) Ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1973.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 68 valmistelevalle käsitellyt hallituksen esitys n:o

159 valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1973 sekä raha-asia-aloitteet n:o 1—1312 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Granvik: Herr talman! När man tar del av budgetförslaget för år 1973 i den utformning statsutskottet gett detsamma, kan man konstatera, att nämnda utskott gått fram med varsam hand, och att nya anslag eller ökningarna är sparsamt tilltagna. Men om sparsamhet fortfarande är en dygd, har utskottet all heder av sitt arbete. Ändå kan man inte låta bli att anlägga några synpunkter på detsamma.

När man tar del av utskottets omsorg om utvecklingsområdenas näringsliv och den uttallade förhoppningen om regionalpolitiska åtgärder från regeringens sida, kan man inte komma ifrån tanken, att en summa reda pengar hade varit bättre än denna sympatitryckning. Ty om vi skall kunna hejda flykten från u-områdena och i stället skapa nya arbetsplatser där, skulle det behövas långt större anslag än vad nu är fallet. Men vi skall hoppas, att regeringen verkligen skall lyssna till "skriet från vildmarken" och snart vidtaga åtgärder, som förbättrar de ekonomiska förhållandena i u-områdena.

På den sociala sektorn konstaterar statsutskottet alldeles riktigt, att det fortfarande finns ensamstående änkor, som saknar pensionsskydd. Denna bristfällighet borde med det snaraste avhjälpas.

Men det finns en långt större grupp i vårt samhälle, som fortfarande saknar någon som helst semesterersättning eller möjlighet till semester, nämligen sådana jordbrukarfamiljer, som sysslar med husdjursskötsel av något slag. De är formligen klavbundna till 7-dagars arbetsvecka och har aldrig erfarit vad semester är. Varken regeringen eller statsutskottet har i budgetförslaget ömmat för denna grupp, som ändå innehar en nyckelposition i vårt samhälle. Jag vet, att man tröstar sig med, att en kommitté utreder denna fråga, men ändå borde ett anslag ha upptagits i årets budget för att man skulle kunna komma i gång under hösten. Jag är rädd för, att man vaknar för sent i denna fråga eller först, då jordbruk med husdjur är ett minne